២) ច្បាប់ និងបទបញ្ញត្តិកម្ពុជា

រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ១៩៩៣)

មាត្រា ៣១:

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទទួលស្គាល់ និងគោរពសិទ្ធិមនុស្ស ដូចមានចែងក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស សិទ្ធិនារី និងកតិកាសញ្ញា ព្រមទាំង អនុសញ្ញាទាំងឡាយ ទាក់ទងទៅនឹងសិទ្ធិមនុស្ស សិទ្ធិនារី និងសិទ្ធិកុមារ ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ មានភាពស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ មានសិទ្ធិសេរីភាព និងករណីយកិច្ចដូចគ្នាទាំងអស់ ដោយឥត ប្រកាន់ពូជសាសន៍ ពណ៌សម្បុរ ភេទ ភាសា ជំនឿ សាសនា និន្នាការនយោបាយ ដើមកំណើតជាតិ ឋានៈសង្គម ធនធាន ឬស្ថានភាពឯទៀតឡើយ ។ ការប្រើសិទ្ធិសេរីភាពផ្ទាល់ខ្លួន របស់បុគ្គលម្នាក់ៗ មិនត្រូវឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិសេរីភាពអ្នកដទៃ ឡើយ ។ ការប្រើសិទ្ធិសេរីភាពនេះ ត្រូវប្រព្រឹត្តតាមល័ក្ខខ័ណ្ឌកំណត់ក្នុងច្បាប់ ។

មាត្រា ៣២:

ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិរស់រានមានជីវិត មានសេរីភាព និងសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន ។

ទោសប្រហារជីវិត មិនត្រូវឱ្យមាន ឡើយ ។

មាត្រា ៣៤:

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ មានសិទ្ធិបោះឆ្នោត និងអាចឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោត ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ ដែលមានអាយុយ៉ាងតិច ១៨ឆ្នាំ មានសិទ្ធិបោះឆ្នោត ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ទាំងពីរភេទ ដែលមានអាយុយ៉ាងតិច ២៥ឆ្នាំ អាចឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោតជ្រើសតាំង ជាតំណាងរាស្ត្រ ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទដែលមានអាយុយ៉ាងតិច ៤០ឆ្នាំ អាចឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងជាសមាជិក ព្រឹទ្ធសភា ។

បទបញ្ញត្តិបន្ថយ សិទ្ធិបោះឆ្នោត និងសិទ្ធិឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោត ត្រូវចែងក្នុងច្បាប់ បោះឆ្នោត ។

មាត្រា ៣៨:

ច្បាប់រ៉ាប់រង មិនឱ្យមានការរំលោភបំពានលើរូបរាងកាយបុគ្គលណាមួយឡើយ ។

ច្បាប់ការពារជីវិត កិត្តិយស និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។

ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួនជនណាមួយ នឹងអាចធ្វើទៅកើត លុះត្រាតែអនុវត្តត្រឹមត្រូវ តាមបញ្ញត្តិច្បាប់ ។

ការបង្ខិតបង្ខំ ការធ្វើបាបលើរូបរាងកាយ ឬប្រព្រឹត្តកម្មណាមួយ ដែលបន្ថែមទម្ងន់ទណ្ឌកម្មអនុវត្តចំពោះ ជនជាប់ឃុំឃាំង ឬជាប់ពន្ធនាគារ ត្រូវហាមឃាត់មិនអោយធ្វើឡើយ ។ អ្នកដៃដល់ អ្នករួមប្រព្រឹត្ត និងអ្នកផ្សំគំនិត ត្រូវទទួលទោសតាមច្បាប់ ។

ការទទួលសារភាព ដែលកើតឡើងពីការបង្ខិតបង្ខំតាមផ្លូវកាយក្តី តាមផ្លូវចិត្តក្តី មិនត្រូវទុកជាភស្តុតាងនៃ ពិរុទ្ធភាពទេ ។

វិមតិសង្ស័យ ត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ ។

ជនជាប់ចោទណាក៏ដោយ ត្រូវទុកជាមនុស្សឥតទោស ដរាបណាតុលាការមិនទាន់កាត់ទោសជាស្ថាពរ ។

ជនគ្រប់រូប មានសិទ្ធិការពារខ្លួនតាមផ្លូវតុលាការ ។

មាត្រា ៣៩:

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ មានសិទ្ធិប្តឹងបរិហារ ប្តឹងតវ៉ា ឬប្តឹងទារសំណងជួសជុលការខូចខាត ដែលបណ្តាលមកពីអំពើខុសច្បាប់របស់អង្គការរដ្ឋ របស់អង្គការសង្គម និងរបស់បុគ្គលិកនៃអង្គការទាំងនោះ ។ ការដោះស្រាយបណ្តឹងតវ៉ា និងសំណងជួសជុលការខូចខាត ជាសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការ ។

មាត្រា ៤១:

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ មានសេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិរបស់ខ្លួន សេរីភាពខាងសារព័ត៌មាន សេរីភាពខាងការបោះពុម្ពផ្សាយ សេរីភាពខាងការប្រជុំ ។ ជនណាក៏ដោយ មិនអាចឆ្លៀតប្រើសិទ្ធិនេះដោយរំលោភ នាំឱ្យប៉ះពាល់ដល់កិត្តិយសអ្នកដទៃ ដល់ទំនៀមទម្លាប់ល្អរបស់សង្គម ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់ សាធារណៈ និងសន្តិសុខជាតិបានឡើយ ។

របបសារព័ត៌មាន ត្រូវរៀបចំឡើងដោយច្បាប់ ។

មាត្រា ៤៥:

ការរើសអើងគ្រប់ប្រភេទប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ ត្រូវបំបាត់ចោល ។

ការធ្វើអាជីវកម្មលើការងាររបស់ស្ត្រីត្រូវហាមឃាត់ ។

បុរស និងស្ត្រី មានសិទ្ធិស្មើគ្នាក្នុងគ្រប់វិស័យទាំងអស់ ជាពិសេសក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ។

អាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវធ្វើតាមល័ក្ខខ័ណ្ឌដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ និងតាមគោលការណ៍ស្ម័គ្រចិត្ត ប្តីមួយប្រពន្ធ មួយ ។

មាត្រា ៥១:

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា អនុវត្តរបបនយោបាយ ប្រជាធិបតេយ្យ សេរីពហុបក្ស ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរជាម្ចាស់វាសនា នៃប្រទេសជាតិខ្លួន ។

អំណាចទាំងអស់ជារបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។ ប្រជាពលរដ្ឋប្រើអំណាចរបស់ខ្លួន តាមរយៈរដ្ឋសភា ព្រឹទ្ធសភា រាជរដ្ឋាភិបាល និងសាលាជំរះក្តី ។

អំណាចបែងចែកដាច់ពីគ្នា រវាងអំណាចនីតិបញ្ញត្តិ អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ និងអំណាចតុលាការ ។

មាត្រា ៨២:

រដ្ឋសភាបើកសម័យប្រជុំដំបូង ៦០ថ្ងៃយ៉ាងយូរ ក្រោយពេលបោះឆ្នោតតាមការកោះប្រជុំរបស់ព្រះមហាក្សត្រ ។ មុនចាប់ផ្តើមការងាររបស់ខ្លួន រដ្ឋសភាត្រូវអនុម័តបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង សំរេចអំពីសុពលភាព នៃអាណត្តិរបស់សមាជិកនីមួយៗ និងត្រូវបោះឆ្នោតជ្រើសរើស ដាច់ដោយឡែកពីគ្នា នូវប្រធាន អនុប្រធានរដ្ឋសភា និងសមាជិកទាំងអស់ នៃគណៈកម្មការនានារបស់រដ្ឋសភា ដោយមតិភាគច្រើន ពីរភាគបី នៃសមាជិករដ្ឋសភាទាំងមូល ។

តំណាងរាស្ត្រទាំងអស់ ត្រូវធ្វើសច្ចាប្រណិធាន មុនចូលកាន់តំណែង ដូចមានខ្លឹមសារចែងក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ៥ ។

មាត្រា ៩២:

ការអនុម័តទាំងឡាយរបស់រដ្ឋសភា ដែលផ្ទុយនឹងគោលការណ៍រក្សាការពារឯករាជ្យ អធិបតេយ្យ បូរណភាពទឹកដី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ហើយដែលនាំអោយប៉ះពាល់ដល់ ឯកភាពនយោបាយ ឬការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាល របស់ប្រទេសជាតិ នឹងត្រូវចាត់ទុកជាអាសាសូន្យ ។

ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋធម្មនុញ្ញ ជាអង្គការតែមួយគត់ ដែលមានសមត្ថកិច្ចសំរេចពីមោឃភាពនេះ ។

មាត្រា ១២៦:

សមាជិកមួយរូបៗនៃរាជរដ្ឋាភិបាល ត្រូវទទួលទណ្ឌកម្ម ពីបទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិម ដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្ត ក្នុងការបំពេញការងាររបស់ខ្លួន ។

ក្នុងករណីនេះ និងក្នុងករណីធ្វើខុសជាទម្ងន់ ក្នុងការបំពេញការងាររបស់ខ្លួន រដ្ឋសភាអាចសំរេចប្តឹងទៅតុលាការមានសមត្ថកិច្ច ។

រដ្ឋសភាសំរេចក្នុងរឿងនេះ ដោយវិធីបោះឆ្នោតជាសំងាត់ តាមមតិភាគច្រើនដាច់ខាត នៃសមាជិករដ្ឋសភាទាំងមូល ។

មាត្រា ១២៨:

អំណាចតុលាការជាអំណាចឯករាជ្យ ។

អំណាចតុលាការ ធានារក្សាអនាគត និងការពារសិទ្ធិសេរីភាព របស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។

អំណាចតុលាការ គ្របដណ្តប់ទៅលើរឿងក្តីទាំងអស់ រួមទាំងរឿងក្តីរដ្ឋបាលផង ។

អំណាចនេះ ត្រូវប្រគល់អោយតុលាការកំពូល និងសាលាជំរះក្តីគ្រប់ផ្នែក និងគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ។

មាត្រា ១២៩:

ការជំរះក្តីផ្តល់យុត្តិធម៌ ត្រូវធ្វើក្នុងនាមប្រជារាស្ត្រខ្មែរ តាមនីតិវិធី និងច្បាប់ជាធរមាន ។

មានតែចៅក្រមទេ ដែលមានសិទ្ធិជំរះក្តី ។ ចៅក្រមត្រូវបំពេញភារកិច្ចនេះ ដោយគោរពច្បាប់យ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ និងឱ្យអស់ពីដួងចិត្ត និងសម្បជញ្ញៈរបស់ខ្លួន ។

មាត្រា ១៣០:

គ្មានអង្គការណាមួយ នៃអំណាចនីតិបញ្ញត្តិ ឬនីតិប្រតិបត្តិ អាចទទួលអំណាចតុលាការ អ្វីបានឡើយ ។

មាត្រា ១៣១:

មានតែអង្គការអយ្យការទេ ដែលមានសិទ្ធិធ្វើបណ្តឹងអាជ្ញា ។

មាត្រា ១៣២:

ព្រះមហាក្សត្រ ទ្រង់ជាអ្នកធានាឯករាជ្យនៃអំណាចតុលាការ ។ ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ជួយព្រះមហាក្សត្រក្នុងកិច្ចការនេះ ។

មាត្រា ១៣៣:

ចៅក្រមមិនអាច ត្រូវគេដកពីមុខងារបានទេ ។ ប៉ុន្តែឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម សំរេចដាក់វិន័យលើចៅក្រមដែលបានប្រព្រឹត្តខុស ។

មាត្រា ១៣៤:

ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម នឹងត្រូវបង្កើតដោយច្បាប់រៀបចំអង្គការមួយ ដែលនឹងកំណត់សមាសភាព និងមុខងារ ។

ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ស្ថិតក្រោមព្រះរាជាធិបតីភាព នៃព្រះមហាក្សត្រ ។ ព្រះមហាក្សត្រ ព្រះអង្គទ្រង់អាចចាត់តាំងព្រះរាជតំណាងម្នាក់ របស់ព្រះអង្គ អោយធ្វើជាអធិតី នៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សា នៃអង្គចៅក្រមនេះ ។

ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម លើកសេចក្តីស្នើថ្វាយព្រះមហាក្សត្រ អំពីការតែងតាំងអង្គចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាជំរះក្តីទាំងអស់ ។

ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ក្នុងមុខការដាក់វិន័យចំពោះចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវប្រជុំ ក្រោមអធិបតីនៃប្រធានតុលាការកំពូល ឬអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមតុលាការកំពូល អាស្រ័យដោយករណីទាក់ទងនឹងចៅក្រម ឬព្រះរាជអាជ្ញា ។

មាត្រា ១៣៥:

លក្ខន្តិកៈនៃអង្គចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា និងការរៀបចំអង្គការតុលាការ នឹងត្រូវកំណត់ក្នុងច្បាប់ដោយឡែកពីគ្នា។

មាត្រា ១៣៦:

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ មានសមត្ថកិច្ចធានាការពារ ការគោរពរដ្ឋធម្មនុញ្ញ បកស្រាយរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់ដែលរដ្ឋសភាបានអនុម័ត និងព្រឹទ្ធសភាបានពិនិត្យចប់សព្វគ្រប់ហើយ ។

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ មានសិទ្ធិពិនិត្យ និងសំរេចអំពីករណីវិវាទកម្ម ទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតំណាងរាស្ត្រ និងការបោះឆ្នោតព្រឹទ្ធសភា ។

មាត្រា ១៣៧:

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ មានសមាជិកប្រាំបួនរូប ដែលទទួលអាណត្តិប្រាំបួនឆ្នាំ។ សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញចំនួនមួយភាគបី ត្រូវផ្លាស់ថ្មីក្នុងរយៈពេលបីឆ្នាំម្តង បីឆ្នាំម្តង។ សមាជិកបីរូប ត្រូវតែងតាំងដោយព្រះមហាក្សត្រ បីរូបត្រូវជ្រើសរើសតាំងដោយរដ្ឋសភា ហើយ បីរូបទៀត ត្រូវតែងតាំងដោយឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម។

ប្រធាន ត្រូវបានជ្រើសតាំងដោយសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ។ ប្រធាន មានសម្លេងឧត្តមានុភាព ក្នុងករណីបែកសម្លេងជាពីរស្មើគ្នា។

មាត្រា ១៣៨:

សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ត្រូវជ្រើសរើសក្នុងចំណោមឥស្សរជន ដែលមានសញ្ញាប័ត្រ ចាប់ពីឧត្តមសិក្សាទៅខាងច្បាប់ ខាងរដ្ឋបាល ខាងការទូត ឬខាងសេដ្ឋកិច្ច ហើយមានពិសោធន៍ច្រើន ក្នុងការងារ។

មាត្រា ១៣៩:

មុខងារសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ មានវិសមិតភាពនឹងមុខងារសមាជិកព្រឹទ្ធសភា សមាជិករដ្ឋសភា សមាជិករដ្ឋាភិបាល ចៅក្រមក្នុងតំណែង ការកាន់តំណែងណាមួយក្នុងមុខងារសាធារណៈ ប្រធាន ឬអនុប្រធានគណបក្សនយោបាយ ប្រធាន ឬអនុប្រធានសហជីព ។

មាត្រា ១៤០:

ព្រះមហាក្សត្រ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ប្រធានរដ្ឋសភា តំណាងរាស្ត្រចំនួនមួយភាគដប់ ប្រធានព្រឹទ្ធសភា ឬសមាជិកព្រឹទ្ធសភាចំនួនមួយភាគដប់ អាចបញ្ជូនសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ទៅឱ្យក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញពិនិត្យ មុននឹងសេចក្តីព្រាងច្បាប់នោះត្រូវបានប្រកាសឱ្យប្រើ ។

បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរដ្ឋសភា បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងព្រឹទ្ធសភា និងច្បាប់រៀបចំអង្គការទាំងឡាយ ត្រូវតែបញ្ជូនទៅក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញពិនិត្យ មុននឹងត្រូវបានប្រកាសឱ្យប្រើ ។ ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ត្រូវសំរេចក្នុងរយៈពេលសាមសិប (៣០) ថ្ងៃយ៉ាងយូរ ថាតើច្បាប់ និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរដ្ឋសភា និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងខាងលើ ស្រប ឬមិនស្របនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។

មាត្រា ១៤១:

ក្រោយពីច្បាប់ណាមួយ ត្រូវបានប្រកាសឱ្យប្រើ ព្រះមហាក្សត្រ ប្រធានព្រឹទ្ធសភា ប្រធានរដ្ឋសភា នាយករដ្ឋមន្ត្រី សមាជិកព្រឹទ្ធសភាចំនួនមួយភាគបួន តំណាងរាស្ត្រមួយភាគដប់ ឬតុលាការ អាចសុំឱ្យក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញពិនិត្យអំពីធម្មនុញ្ញភាពនៃច្បាប់នោះ ។

ប្រជារាស្ត្រ មានសិទ្ធិប្តឹងអំពីធម្មនុញ្ញភាពនៃច្បាប់បាន តាមរយៈតំណាងរាស្ត្រ ឬប្រធានរដ្ឋសភា ឬសមាជិកព្រឹទ្ធសភា ឬប្រធានព្រឹទ្ធសភា ដូចមាន ចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌខាងលើ ។

មាត្រា ១៤២:

បទបញ្ញត្តិក្នុងមាត្រាណាមួយ ដែលក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញប្រកាសថា មិនស្របនឹង រដ្ឋធម្មនុញ្ញ មិនអាចយកទៅប្រកាសអោយប្រើ ឬយកទៅអនុវត្តបានឡើយ ។
សេចក្តីប្រកាសរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ជាសេចក្តីសំរេចបិទផ្លូវតវ៉ា ។

មាត្រា ១៤៣:

ព្រះមហាក្សត្រ ទ្រង់ពិគ្រោះមតិក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ចំពោះសេចក្តីស្នើទាំងឡាយដែលសុំធ្វើវិសោធនកម្មលើរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។

មាត្រា ១៤៤:

ច្បាប់រៀបចំអង្គការមួយ នឹងកំណត់ការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅ នៃក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ។

មាត្រា ១៥០:

រដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះជាច្បាប់កំពូល នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។
ច្បាប់ និងសេចក្តីសំរេចទាំងឡាយនៃស្ថាប័ននានារបស់រដ្ឋ ត្រូវស្របនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញជាដាច់ខាត ។

មាត្រា ១៥១:

ការផ្តើមគំនិតសើរើ ឬការផ្តើមគំនិតធ្វើវិសោធនកម្មរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ជាសិទ្ធិរបស់ ព្រះមហាក្សត្រ របស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី និងរបស់ប្រធានរដ្ឋសភា តាមសេចក្តីស្នើរបស់តំណាងរាស្ត្រ មួយភាគបួន នៃចំនួនសមាជិករដ្ឋសភាទាំងមូល ។
ការសើរើ ឬវិសោធនកម្មរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ត្រូវធ្វើឡើងដោយច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញមួយ ដែលអនុម័តដោយរដ្ឋសភា តាមមតិភាគច្រើនពីរភាគបី នៃចំនួនសមាជិករដ្ឋសភាទាំងមូល ។

ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរកាល (ថ្ងៃទី ១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៩២)

មាត្រា ២: មុខងារនៃតុលាការ

សមាសភាពនៃក្រុមចៅក្រមមាន ចៅក្រម និងរដ្ឋអាជ្ញា ។ មានតែចៅក្រមទេដែលមានអំណាចសំរេចសេចក្តី ។ រដ្ឋអាជ្ញា មានបន្ទុកខាងបណ្តឹងអាជ្ញាព្រហ្មទណ្ឌ ដែលមានតែរដ្ឋអាជ្ញាទេដែលមានអំណាចធ្វើកិច្ចការហ្នឹង ។ រដ្ឋអាជ្ញា ជាអ្នករៀបចំសំណុំពាក្យចោទប្រកាន់ សំរាប់ដាក់ជូនតុលាការជំនុំជំរះ និងដាក់ជូនអង្គប្រជុំផ្សេងៗទៀត ដែលមានចែងនៅក្នុងបទប្បញ្ញត្តិនេះ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត អគ្គរដ្ឋអាជ្ញាជាអ្នកលើកយកសំណុំពាក្យចោទប្រកាន់ ដាក់ជូនតុលាការកំពូលក្នុងផលប្រយោជន៏ខាងផ្លូវច្បាប់ ពិនិត្យមើលនូវភាព ពេញលក្ខណៈច្បាប់នៃបណ្តឹងចោទទាំងឡាយរបស់រដ្ឋអាជ្ញាខេត្ត ចាត់ចែង និងណែនាំកិច្ចការរបស់រដ្ឋអាជ្ញា ។

មាត្រា ៧: មេធាវី និងទីប្រឹក្សា

១. មេធាវីទាំងឡាយ នឹងត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យបង្កើតជាអង្គការមេធាវី ដែលមានរូបភាពជាសមាគមមួយ ដោយមានអំណាចខាងវិន័យ និងបទបញ្ជាទៅលើសមាជិកខ្លួនទាំងអស់ ។ អង្គការមេធាវី មិនត្រូវទទួលការបង្គាប់បញ្ជាជាដាច់ខាត ពីគណបក្សនយោបាយណាមួយ ពីសំណាក់អំណាចនីតិប្បញ្ញត្តិណាមួយ ឬពីអំណាចនីតិប្រតិបត្តិណាមួយ ដែលនៅក្រោមឱវាទនៃភាគីកម្ពុជាណាមួយ ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងប៉ារីស ។

ក្នុងរយៈពេលអន្តរកាល ជនដែលអាចធ្វើជាមេធាវីបាន គឺជនទាំងឡាយណាដែលយ៉ាងហោចណាស់មាន សញ្ញាប័ត្រស្មើនឹងបរិញ្ញាបត្រនីតិសាស្ត្រ ឬមានការពិសោធប្រាំឆ្នាំក្នុងវិស័យច្បាប់ ឬវិស័យតុលាការ ប្រកបដោយកិត្តិយសខ្ពស់ទទួលខុសត្រូវក្នុងកិច្ចការបាន ។

២. ដោយចំនួនមេធាវីមានតិចតួចពេកនៅប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងរយៈពេលអន្តរកាលនេះ ជនកម្ពុជាគ្រប់រូប ដែលមានសញ្ញាប័ត្រមធ្យមសិក្សា អាចតំណាងជនជាប់ចោទនៅចំពោះមុខតុលាការបាន លើកលែងតែ អ្នកនោះគ្មានឋានន្តរសក្តិជាអ្នករដ្ឋការក្នុងបណ្តាថ្នាក់ដឹកនាំ ជាអ្នកជាប់ឆ្នោតក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលដែលមានសព្វថ្ងៃ ឬក្នុងគណៈបក្សនយោបាយដែលគេទទួលស្គាល់ទាំងឡាយ។ លើសពីនោះទៀត ជនជាប់ចោទអាចពឹងពាក់សមាជិកគ្រួសារខ្លួនអោយធ្វើជាជំនួយការពារខ្លួនបាន ទោះបីមានកំរិតសិក្សាថ្នាក់ណាក៏ដោយ។

៣. នៅចំពោះមុខតុលាការ អ្នកតំណាងជនជាប់ចោទមានសិទ្ធិដូចជាមេធាវីដែរ ក្នុងការជូនដំណឹងពីឯកសារ ក្នុងការធ្វើលិខិតនីតិវិធី ឬក្នុងការជជែកការពារជនជាប់ចោទ។ ក្នុងបទប្បញ្ញត្តិនេះ ពាក្យថា "ទីប្រឹក្សា" មានន័យមិនខុសពីពាក្យមេធាវី ឬអ្នកតំណាងគ្រប់ប្រភេទរបស់ជនជាប់ចោទឡើយ។

៤. មេធាវីបរទេសអាចជជែកការពារចំពោះតុលាការកម្ពុជា ក្នុងកាលៈទេសៈណាដែលគេអាចបង្ហាញភស្តុតាងថា គេបានចុះឈ្មោះក្នុងអង្គការមេធាវីមួយ ឬក៏គេបានសេចក្តីអនុញ្ញាតជាផ្លូវការឱ្យជជែក ការពារនៅក្នុងប្រទេសរបស់គេ។ រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលដែលមានសព្វថ្ងៃ សន្យាថានឹងជួយសំរួលក្នុងការផ្តល់ទិដ្ឋាការចូល ដល់មេធាវីដែលមកបំពេញការងារនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

មាត្រា ១៣: ការចាប់ខ្លួន និងការឃុំខ្លួន

១. គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវបានគេឃុំខ្លួនលើសពី ៤៨ម៉ោង ដោយមិនបានបញ្ជូនទៅចៅក្រម តាមរយៈបណ្តឹងរបស់រដ្ឋអាជ្ញាឡើយ។ ក្នុងករណីណាដែលពុំអាចគោរពតាមថិរវេលានេះបាន ដោយសារស្ថានភាពនៃការដឹកជញ្ជូនក្នុងតំបន់នីមួយៗនោះ គេអាចបន្តបន្ថែមបាននូវពេលវេលាចាំបាច់សំរាប់តែដឹកនាំអ្នកជាប់ឃុំឃាំងនេះ ទៅជូនចៅក្រមតាមមធ្យោបាយយ៉ាងឆាប់ដែលអាចធ្វើបាន។

២-.រដ្ឋអាជ្ញាសុំអោយចៅក្រមចោទប្រកាន់ ព្រមទាំង ជាយថាហេតុ ឃុំខ្លួនជនជាប់សង្ស័យ ក្រោយពី បានពិនិត្យសំណុំរឿងពីនគរបាល ដោយរៀបរៀងដីកាសន្និដ្ឋានមួយ ទុកជាសេចក្តីផ្តើមចោទ យោងតាមអង្គហេតុជាក់ស្តែង និងដែលកំណត់បទល្មើសតាមច្បាប់ឱ្យស្របទៅតាមបទប្បញ្ញត្តិព្រហ្មទណ្ឌនេះ។

៣. ក្នុងខណៈនោះ ដោយផ្អែកលើសេចក្តីសំរេចដែលមានចែងមូលហេតុ ចៅក្រមអាចសំរេចថា:

- ត្រូវចោទប្រកាន់ជនជាប់សង្ស័យ ដោយឱ្យឃុំឃាំង ឬមិនឱ្យឃុំឃាំង
- ឱ្យដោះលែងជនជាប់សង្ស័យ ដោយចាត់ទុកថាភស្តុតាងនៃពិរុទ្ធភាពមិនគ្រប់គ្រាន់
- សំរេចឱ្យបន្តការស៊ើបអង្កេត ដោយមិនប្រាប់ឈ្មោះជនជាប់សង្ស័យ។

៤. ក្នុងរយៈពេលយ៉ាងច្រើន ៤៨ម៉ោងដូចគ្នានេះ ក្រោយការចាប់ខ្លួន ហើយជាយថាហេតុត្រូវបានពន្យារ ថេរវេលាចាំបាច់ក្នុងការដឹកនាំ ដូចបានចែងនៅវគ្គទី ១ ទីប្រឹក្សាត្រូវបានទទួលសំណុំរឿង ដែលទាក់ទងក្នុងការចោទប្រកាន់ចំពោះជនជាប់សង្ស័យ។

មាត្រា ១៧: សិទ្ធិពិនិត្យសំណុំរឿង

១. ប្រសិនបើចៅក្រមសំរេចថា ចាំបាច់ត្រូវស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀត តាមលំដាប់លំដោយនៃការស៊ើបអង្កេតនេះ ទីប្រឹក្សារបស់ជនជាប់ចោទត្រូវតែបានទទួលដំណឹងជាបន្ទាន់ អំពីភស្តុតាងថ្មីៗទៀត ប្រឆាំងនឹងកូនក្តីរបស់ខ្លួន។

២. ទីប្រឹក្សា មានសិទ្ធិពិនិត្យសំណុំរឿងអ្នកជាប់ចោទ ដោយគ្រាន់តែស្នើសុំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៅគ្រប់ដំណាក់កាលនៃនីតិវិធី ហើយអាចទទួលបានពីចៅក្រមនូវគ្រប់លទ្ធផលដែលបានមកអំពីការស៊ើបអង្កេត អំពីសេចក្តីរាយការណ៍របស់អ្នកជំនាញការ ឬអំពីសវនកម្មដែលខ្លួនយល់ថា មានប្រយោជន៍ក្នុងការ ការពារកូនក្តីរបស់ខ្លួន ។

មាត្រា ២៤: មធ្យោបាយបង្ហាញភស្តុតាង

១. សាក្សីទាំងអស់ដែលមានឈ្មោះក្នុងសំណុំរឿង រួមទាំងបុគ្គលិកនគរបាលផងត្រូវតែបាននិយាយជូនតុលាការស្តាប់ ។ សាក្សីទាំងឡាយ អាចត្រូវសួរដេញដោលពីសំណាក់ ភាគីរដ្ឋប្បវេណី ឬទីប្រឹក្សារបស់គេ ជនជាប់ចោទ ឬទីប្រឹក្សារបស់គេ ហើយនិងពីសំណាក់រដ្ឋអាជ្ញា។

២. ភស្តុតាងទាំងអស់ អាចលើកមកជជែកវែកញែកបាននៅពេលជំនុំជំរះ ដោយរួមទាំងរបាយការណ៍នគរបាលផង ដែលមិនអាចចាត់ទុកថាជាភស្តុតាងដែលច្រានចោលមិនបាននោះទេ។
៣. បណ្តាពាក្យសារភាពរបស់ជនជាប់ចោទទាំងឡាយ ដែលមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាទៅនឹងដើមកំណើតនៃភស្តុតាងទេនោះ ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ មិនអាចទុកជាមូលដ្ឋានសំរាប់ផ្តន្ទាទោសបានឡើយ។ ពាក្យសារភាពដែលបានមកអំពីការបង្ខិតបង្ខំតាមបែបណាមួយក៏ដោយ ត្រូវទុកជាមោឃៈ ។ ការសុំទុកជាមោឃៈនេះ ត្រូវស្នើសុំទៅចៅក្រម ដោយទីប្រឹក្សារបស់ជនជាប់ចោទនៅមុនពេលកាត់ក្តី។
៤. អ្នកការពារចុងចោទអាចយកសាក្សីខ្លួនមកបង្ហាញតុលាការហើយអាចជូនភស្តុតាងខ្លួនទៅតុលាការ ។
៥. សាក្សីទាំងអស់ ទាំងខាងដើមចោទ ទាំងខាងចុងចោទ អាចទទួលការបង្ខំអោយបង្ហាញខ្លួនចំពោះមុខតុលាការ តាមរយៈដីកានាំខ្លួនរបស់តុលាការ ដោយត្រូវពិន័យជាប្រាក់ពី ១០០,០០០ ទៅ ១,០០០,០០០ រៀល បើមិនព្រមប្រព្រឹត្តតាម។

មាត្រា ២៥: ការសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោស

គ្រប់ជនដែលគេសង្ស័យ គ្រប់ជនជាប់ពិរុទ្ធ គ្រប់ជនជាប់ចោទ ត្រូវទទួលការសន្មត់ជាមុនថា គ្មានកំហុសជាដាច់ខាត។

មាត្រា៥៧: អំពើរំលោភលើសិទ្ធិបុគ្គល

គ្រប់ភ្នាក់ងារសាធារណៈ រួមទាំងភ្នាក់ងារនគរបាល និងយោធិន ដែលរំលោភដោយមិនរួញរាទៅលើសិទ្ធិបូរណភាពបុគ្គល និងភាពមិនអាចរំលោភបាននៃលំនៅដ្ឋាន ដែលត្រូវបានការពារដោយបទប្បញ្ញត្តិនេះ នឹងត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់គុកពី ១ឆ្នាំ ទៅ ៥ឆ្នាំ។

ច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម (ថ្ងៃទី ២២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៩៤)

ជំពូកទី ១
ការរៀបចំតួនាទី និងសមាសភាព នៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម

មាត្រា ១:

អនុលោមតាម មាត្រា ១១៣ និងមាត្រា ១១៥ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ត្រូវបង្កើតឱ្យមានឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ដើម្បីជួយព្រះមហាក្សត្រក្នុងការធានាឯករាជ្យ នៃអំណាចតុលាការធានាវិន័យរបស់ចៅក្រម និងធានាការប្រព្រឹត្តទៅនៃសាលាជំរះក្តី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា អោយដំណើរការបានល្អប្រសើរ។

មាត្រា ២:

ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម មានសមាសភាពដូចខាងក្រោមនេះ:

១. ព្រះមហាក្សត្រនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា	ប្រធាន
២. រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌	សមាជិក
៣. ប្រធានតុលាការកំពូល	សមាជិក
៤. អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមតុលាការកំពូល	សមាជិក
៥. ប្រធានសាលាឧទ្ធរណ៍	សមាជិក
៦. អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍	សមាជិក
៧. ចៅក្រម ០៣ រូប ដែលបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងដោយចៅក្រម	សមាជិក

ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ត្រូវមានសមាជិកបំរុង ០៣ រូបទៀត ដែលបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងដោយចៅក្រមទូទាំងប្រទេស សំរាប់ជំនួសសមាជិកជាប់ឆ្នោតដែលអវត្តមាន ។

សមាជិកទាំងអស់ ត្រូវបានតែងតាំងដោយព្រះរាជក្រឹត្យ ។

ក្នុងករណីមានវិសមិតភាព រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ត្រូវបានជំនួស ដោយអ្នកដឹកនាំ មួយរូបទៀត នៃក្រសួងយុត្តិធម៌ ។

មាត្រា ៣:

ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ ជាប្រធានឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម។ ព្រះអង្គទ្រង់ អាចចាត់តាំងព្រះរាជតំណាងធ្វើជាអធិបតី នៃអង្គប្រជុំ នៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម។

មាត្រា ៤:

សមាជិកឧត្តមក្រុមប្រឹក្សា នៃអង្គចៅក្រម ដែលត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងមាន អាណត្តិ ៥ឆ្នាំ ហើយអាចឈរឈ្មោះ ជាបន្តបន្ទាប់សំរាប់អាណត្តិក្រោយទៀតបាន។

មាត្រា ៥:

ក្នុងករណី ដែលសមាជិកជ្រើសតាំងណាមួយ ដោយសារការបោះឆ្នោត លាឈប់ ឬអវត្តមាន លើស ៦ខែ សមាជិកបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងនោះ ត្រូវជំនួសដោយសមាជិកបំរុង ដែលមានអតីតភាពចាស់ជាងគេ។ ក្នុងករណីនេះ ត្រូវបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកបំរុងបំពេញបន្ថែម។

មាត្រា ៦:

បែបបទ និងការរៀបចំការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកពេញសិទ្ធិ និងសមាជិកបំរុង ត្រូវកំណត់ដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌។

ជំពូកទី ២
ការប្រព្រឹត្តទៅ នៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សា នៃអង្គចៅក្រម

មាត្រា ៧:

ការប្រជុំ ត្រូវកោះប្រជុំដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ តាមព្រះរាជាបញ្ជានៃព្រះមហាក្សត្រ។ ការប្រជុំអាចស្នើឡើងដោយសមាជិក ៣រូប យ៉ាងតិច។

មាត្រា ៨:

ការប្រជុំរបស់ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សា នៃអង្គចៅក្រម នឹងទុកជាការបាន លុះត្រាតែមានសមាជិក ៧រូប យ៉ាងតិចចូលរួមប្រជុំ។

មាត្រា ៩:

សេចក្តីសំរេចរបស់ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ត្រូវយកតាមមតិភាគច្រើន នៃសមាជិកវត្តមាន និងតាមការបោះឆ្នោតជាសម្ងាត់។ ប្រធានអង្គប្រជុំ មិនចូលរួមក្នុងការបោះឆ្នោតនេះទេ។ ប៉ុន្តែក្នុងករណី ដែលមានការបែងចែកសំលេងជាពីរស្មើគ្នា ប្រធានអង្គប្រជុំជាអ្នកសម្រេច។

មាត្រា ១០:

ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ត្រូវបានពិគ្រោះមតិជាចាំបាច់ ដើម្បីផ្តល់ទៅលើសេចក្តីស្នើច្បាប់ ឬសេចក្តីព្រាងច្បាប់ដែលទាក់ទងដល់ការរៀបចំវិស័យតុលាការ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃវិស័យនេះ។

យោបល់របស់ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ត្រូវផ្តល់យ៉ាងយូរក្នុងរយៈពេល ៣០ថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃដែលបានទទួលសេចក្តីស្នើច្បាប់ ឬសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌។ ក្នុងករណីប្រញាប់ រយៈពេលនេះ អាចបន្ថយមកត្រឹម ១០ថ្ងៃ។

មាត្រា ១១:

ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម សំរេច និងលើកសេចក្តីស្នើសុំថ្វាយព្រះមហាក្សត្រ អំពីការតែងតាំង ការផ្លាស់ប្តូរ ការផ្តាច់មុខពីមុខងារ ការដាក់ឱ្យនៅទំនេរ ការដាក់ឱ្យនៅក្រៅ ក្របខ័ណ្ឌ ការហូតងារចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា ទាំងអស់។

ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ឱ្យយោបល់ចំពោះការតម្លើងថ្នាក់ និងការតម្លើងឋានន្តរសក្តិ ឱ្យចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញាទាំងអស់។

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ លើកសេចក្តីព្រាងព្រះរាជក្រឹត្យ ថ្វាយព្រះមហាក្សត្រ អំពីកិច្ចការខាងលើនេះ។

មាត្រា ១២:

ក្នុងមុខការដាក់ទោសវិន័យចំពោះចៅក្រម និងព្រះរាជអជ្ញា ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅ ក្រមត្រូវប្រជុំក្រោមរូបភាពជាក្រុមប្រឹក្សាវិន័យ និងក្រោមអធិតីភាព នៃប្រធានតុលាការកំពូល ឬអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមតុលាការកំពូល អាស្រ័យដោយករណីដាក់ទោសវិន័យ ទាក់ទងនឹងចៅក្រម ឬព្រះរាជអាជ្ញា។

ក្នុងករណីខាងលើនេះ ព្រះមហាក្សត្រ និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌មិនចូលរួមទេ។

សមាជិកជាប់ឆ្នោតដែលអវត្តមាន ត្រូវបានជំនួសដោយសមាជិកបំរុង។

ក្នុងករណីត្រូវដាក់វិន័យចំពោះប្រធានតុលាការកំពូល ឬអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមតុលាការកំពូល ក្រុមប្រឹក្សាវិន័យត្រូវស្ថិតក្រោម ព្រះរាជអធិបតីភាពនៃព្រះមហាក្សត្រ ឬព្រះរាជតំណាង។

សំណុំឯកសារទាក់ទងដល់សាមីជនដែលត្រូវដាក់ទោសវិន័យ ត្រូវផ្ញើទៅជូនសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាវិន័យទាំងអស់ពិនិត្យយ៉ាងតិច ១៥ថ្ងៃ មុនថ្ងៃប្រជុំ។

មាត្រា ១៣:

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាវិន័យកំណត់ថ្ងៃ និង ធ្វើការកោះប្រជុំ។

មាត្រា ១៤:

សេចក្តីសំរេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាវិន័យ ត្រូវធ្វើដូចសេចក្តីសំរេចរបស់ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៩ ។

មាត្រា ១៥:

សេចក្តីសំរេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាវិន័យ ត្រូវដាក់ជូនឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ដើម្បីពិនិត្យយល់ព្រម ។ សេចក្តីសំរេចនេះ ជាសេចក្តីសំរេចបិទការតវ៉ា ។

មាត្រា ១៦:

សមាជិកឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ព្រមទាំងអ្នកដែលចូលរួម ត្រូវរក្សាការសម្ងាត់នៃអង្គប្រជុំ ។

មាត្រា ១៧:

ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ត្រូវជ្រើសរើសចៅក្រមម្នាក់ និងក្រឡាបញ្ជី ឱ្យទទួលរ៉ាប់រងមុខងារជាលេខាធិការដែលមានភារកិច្ចធ្វើរបាយការណ៍ ធ្វើកំណត់ហេតុ រក្សាឯកសារ និងបំពេញកិច្ចការផ្សេងៗទៀត ។

មាត្រា ១៨:

ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ត្រូវទទួលប្រាក់បំណាច់ម៉ោងប្រជុំ ដែលនឹងត្រូវកំណត់ដោយប្រកាសរួម របស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ។

មាត្រា ១៩:

ការចំណាយសំរាប់ដំណើរការរបស់ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ត្រូវគ្រោងក្នុងថវិកា របស់ក្រសួងយុត្តិធម៌។

ជំពូកទី ៣
អន្តរប្បញ្ញាត្តិ

មាត្រា ២០:

ក្រោយពីច្បាប់នេះចូលជាធរមាន រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ បន្ទាប់ពីមានការព្រមព្រៀង ពីប្រធានតុលាការកំពូល ត្រូវស្នើសុំទៅព្រះមហាក្សត្រ តែងតាំងចៅក្រម ៣រូប ជាសមាជិក បណ្ដោះអាសន្ននៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម សំរាប់អំឡុងពេលដែលពុំទាន់អាចរៀបចំបោះឆ្នោតជ្រើសរើសចៅក្រមសមាជិក តាមបទបញ្ញត្តិនៃមាត្រា ៤ ខាងលើបាន។

ចៅក្រមតែងតាំងនេះ ត្រូវចប់ភារកិច្ចជាស្វ័យប្រវត្តិ នៅពេលចៅក្រមសមាជិកជាប់ឆ្នោតចូលមកទទួលការងារ។

មាត្រា ២១:

ការរៀបចំបោះឆ្នោតជ្រើសរើសចៅក្រមជាសមាជិកឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ត្រូវធ្វើក្រោយពីច្បាប់ស្ដីពីលក្ខន្តិកៈចៅក្រម ចូលជាធរមាន និងបន្ទាប់ពីមានការតែងតាំងចៅក្រម អោយចូលក្នុងក្រខ័ណ្ឌចៅក្រមរួច។

មាត្រា ២២:

ចៅក្រមទទួលការងារដែលចាត់តាំងតាមបទបញ្ញត្តិនៃមាត្រា ២០ ខាងលើ មានសិទ្ធបោះឆ្នោត និងឈរឈ្មោះជាបេក្ខជន ឱ្យសហសេរិកខ្លួន បោះឆ្នោតជ្រើសរើសបាន។

ប៉ុន្តែចៅក្រមនេះ ត្រូវលាឈប់ពីសមាជិកឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ចាប់តាំងពីថ្ងៃដាក់ពាក្យសុំជាបេក្ខជន ។

ជំពូកទី ៤
អវសានប្បញ្ញត្តិ

មាត្រា ២៣:

បទបញ្ញត្តិទាំងឡាយណា ដែលផ្ទុយនឹងច្បាប់នេះ ត្រូវទុកជានិរាករណ៍។

សំណើក្រមវិជ្ជាជីវៈសំរាប់អនុវត្តលើចៅក្រមខ្មែរ

ខាងក្រោមនេះ គឺជាវិធាននៃក្រមសីលធម៌ សំរាប់អនុវត្តទៅលើអ្នកដែលមានតួនាទីជាចៅក្រមគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់នៃតុលាការ ។ អ្នកដែលបំពានជាលើកដំបូង លើវិធានណាមួយខាងក្រោម នឹងត្រូវព្យួរពីការងារជាបណ្ដោះអាសន្ន ដោយគ្មានប្រាក់បៀវត្ស ទៅតាមរយៈពេលមួយ ដែលកំណត់ដោយឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ដោយផ្អែកលើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃអំពើល្មើសនោះ ។ អ្នកដែលបំពានជាលើកទី ២ នឹងត្រូវបញ្ឈប់ជាអចិន្ត្រៃយ៍ មិនឱ្យកាន់តួនាទីណាមួយ ក្នុងស្ថាប័នយុត្តាធិការឡើយ ។

១. ចៅក្រមម្នាក់ៗត្រូវតែគោរព និង អនុវត្តតាមច្បាប់គ្រប់កាលៈទេសៈទាំងអស់ ។ ចៅក្រមត្រូវប្រកាន់អាកប្បកិរិយា និងអត្តចរិតណាដែលលើកស្ទួយជំនឿទុកចិត្តដល់សាធារណៈជន ក្នុងការកាត់ក្ដីដោយឯករាជ្យ និង ដោយយុត្តិធម៌ឥតលំអៀង ។

២. ចៅក្រមមិនត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យទំនាក់ទំនងគ្រួសារ, ទំនាក់ទំនងសង្គម និងទំនាក់ទំនងផ្សេងៗទៀត មកជ្រៀតជ្រែកដំណើរការតុលាការ ឬ ដំណើរការកាត់ក្ដីឡើយ ។

៣. ចៅក្រម មិនត្រូវប្រើប្រាស់តួនាទីរបស់ខ្លួន ដើម្បីបំរើផលប្រយោជន៍ខ្លួនឯង ឬដើម្បីបំរើផលប្រយោជន៍នៃបុគ្គលផ្សេងទៀតឡើយ ។

៤. ចៅក្រមមិនត្រូវប្រឡូកក្នុងសកម្មភាពជាសមាជិកនៃអង្គការណាមួយ ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់លទ្ធភាព របស់ចៅក្រម ក្នុងការអនុវត្តនីទៅតាមគោលការណ៍យុត្តិធម៌ឥតលំអៀងឡើយ ។

៥. ចៅក្រមត្រូវផ្តើម ឬ ចាត់វិធានការដាក់វិន័យសមស្រប ចំពោះចៅក្រមគ្នាឯង ឬចំពោះមេធាវីដែលបានប្រព្រឹត្ត អំពើល្មើសនឹងវិធាននៃវិជ្ជាជីវៈដែលចៅក្រមបានដឹង ។

៦. ចៅក្រមមិនត្រូវផ្តួចផ្តើមអនុញ្ញាត ឬ ពិចារណា ការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាលក្ខណៈឯកជន ដែលធ្វើឡើងជា មួយចៅក្រម ដោយគ្មានវត្តមាននៃភាគីទាំងអស់ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរឿងក្តី ដែលត្រូវដោះស្រាយឡើយ ។

៧. ចៅក្រមត្រូវចាត់ចែងកិច្ចការតុលាការឱ្យបានឆាប់រហ័ស ដោយមិនត្រូវពន្យាពេលឡើយ ។

៨. ចៅក្រមត្រូវជៀសវាងរាល់ការធ្វើបទអត្ថាធិប្បាយទៅលើរឿងក្តី ដែលកំពុងរង់ចាំការកាត់ក្តី ឬដែលមិនទាន់រង់ចាំ ការកាត់ក្តី នៅក្នុងតុលាការណាមួយឡើយ ។ ហើយត្រូវហាមឃាត់ផងដែរ ចំពោះមន្ត្រីតុលាការ ដែលស្ថិតនៅក្រោមបញ្ជា និងការគ្រប់គ្រងរបស់ចៅក្រម ។

៩. ចៅក្រមត្រូវអនុម័តយកនូវវិធីសាស្ត្រ ប្រក្រតីនិងអាចទទួលយកបានក្នុងការកាត់ក្តី ហើយក្នុងការកាត់ទោស ជនណាម្នាក់ ចៅក្រមត្រូវជៀសវាងការដាក់ទណ្ឌកម្ម និងការដាក់វិន័យណា ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សេចក្តី ថ្លៃថ្នូររបស់ចៅក្រម និង ដែលច្បាប់ពុំអនុញ្ញាត ។ ចៅក្រម ត្រូវព្យាយាមអនុវត្តតាមគំរូនៃការដាក់ទណ្ឌកម្ម សមហេតុផល ហើយមិនត្រូវស្វែងរក ប្រជាប្រិយភាព ឬធ្វើឱ្យសាធារណៈជនស្គាល់តាមរយៈការដាក់ទណ្ឌកម្ម ជនណាមួយធ្ងន់ហួសហេតុ ឬតាមរយៈការ ដាក់ទណ្ឌកម្មជនណាមួយ ដោយយោគយល់ជ្រុលពេកឡើយ ។

១០. ចៅក្រមត្រូវដកខ្លួនចេញដោយខ្លួនឯង ពីរឿងក្តីណាមួយ ដែលចៅក្រមធ្លាប់មានសម្ព័ន្ធភាពខាងជំនួញ ឬធ្លាប់មាន ទំនាក់ទំនងផ្ទាល់ខ្លួនជាមួយភាគី ឬ មេធាវីម្ខាងដែលនៅក្នុងរឿងក្តីនោះ ។

១១. ចៅក្រមត្រូវដកខ្លួនចេញដោយខ្លួនឯង ពីរឿងក្តីណាមួយដែលចៅក្រមបានទទួលពតិមានអ្វីក៏ដោយ ពីរភាគី ឬមេធាវី ណាមួយមុនពេលដែលភាគី ឬ មេធាវីនោះដាក់ពាក្យបណ្តឹង ។

១២. ចៅក្រមអាចចូលរួមក្នុងសកម្មភាពស៊ីវិល និងសកម្មភាពសប្បុរសធម៌ទាំងឡាយណា ដែលមិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ ភាពយុត្តិធម៌មិនលំអៀងរបស់ចៅក្រម ឬដែលមិនជ្រៀតជ្រែកដល់ការអនុវត្តនីកិច្ចការតុលាការ ។ ចៅក្រម មិនត្រូវចូល ប្រឡូកក្នុងគណៈបក្សនយោបាយឡើយ ។

១៣. ចៅក្រមត្រូវជៀសវាងការពាក់ព័ន្ធខាងជំនួញ និងខាងហិរញ្ញវត្ថុណាដែលអាចៈ

- ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ ដល់ភាពយុត្តិធម៌មិនលំអៀងរបស់ចៅក្រម ឬ ដល់តួនាទីរបស់ចៅក្រម
- ជ្រៀតជ្រែតដល់ការអនុវត្តនីកិច្ចការតុលាការ
- ឱ្យចៅក្រម ធ្វើអាជីវកម្មលើតួនាទីរបស់ខ្លួន
- ធ្វើឱ្យចៅក្រមពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចការជាមួយមេធាវី ឬជាមួយមនុស្សផ្សេងទៀត ដែលមុខនឹងឡើង សវនាការដែលមាន ចៅក្រមនេះ ជាអ្នកកាត់ក្តី ។

ដោយត្រូវគោរពនូវការហាមឃាត់ខាងលើនេះ ចៅក្រមអាចកាន់កាប់ និង ចាត់ចែងការវិនិយោគទុន បានរួម ទាំងការវិនិយោគទុនខាងអចលនទ្រព្យ ហើយអាចចូលរួមក្នុងសកម្មភាពផ្តល់ផលកំរៃ ប៉ុន្តែមិនអាចកាន់តួនាទី ជានាយក, អ្នកដែលមានអំណាចចាត់ចែង, ចាងហ្វាង, ទីប្រឹក្សា ឬតួនាទីជានិយោជិត ក្នុងកិច្ចការជំនួញនោះបានឡើយ ។ ចៅក្រម ត្រូវដកខ្លួនចេញដោយខ្លួនឯង ពីការចូលរួមក្នុងរឿងក្តីណាមួយដែលអាចក្នុងរូបភាពណាមួយ ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ ដល់កា វិនិយោគទុនរបស់ចៅក្រម ។

១៤. ទាំងចៅក្រមទាំងសមាជិកក្នុងគ្រួសារ ដែលស្នាក់នៅផ្ទះជាមួយចៅក្រម មិនត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យទទួលយកពីអ្នកណាមួយ នូវអំណោយ, កេរ្តិ៍, ការជួយយកអាសារ, ឬការឱ្យខ្ចីអ្វីមួយបានឡើយ ។

១៥. ចៅក្រមមិនត្រូវប្រកបវិជ្ជាជីវៈច្បាប់ ដើម្បីបានទទួលនូវកំរៃតបស្នងឡើយ ។

១៦. ចៅក្រមមិនត្រូវទទួលយកនូវការតែងតាំងមុខងារ នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការ ឬគណៈកម្មាការក្នុងជួររដ្ឋាភិបាល ឬ នៅក្នុងតំណែងផ្សេងទៀត ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាហេតុការណ៍ ឬបញ្ហានយោបាយដែលមិនទាក់ទងទៅនឹងការងារអភិវឌ្ឍន៍ វិស័យច្បាប់, ប្រព័ន្ធច្បាប់, ឬ ការគ្រប់គ្រងវិស័យយុត្តិធម៌ឡើយ ។

១៧. ចៅក្រមត្រូវរាយការណ៍អំពីកាលបរិច្ឆេទ ទីកន្លែង និងប្រភេទនៃរាល់ប្រាក់ចំណូល ដែលចៅក្រមបានទទួល ហើយត្រូវរាយការណ៍ អំពីឈ្មោះនៃអ្នកបង់ប្រាក់ និងអំពីចំនួនទឹកប្រាក់ដែលបានទទួលនោះ ។ សេចក្តីរាយការណ៍របស់ចៅក្រម ត្រូវធ្វើយ៉ាងហោចណាស់មួយឆ្នាំម្តង ហើយត្រូវតម្កល់ទុកជាឯកសារសាធារណៈ នៅឯទីស្នាក់ការរបស់ ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ។

១៨. ចៅក្រមមិនត្រូវកាន់តំណែងណាមួយ ក្នុងគណៈបក្សនយោបាយ ឬថ្លែងសន្ទរកថាក្នុងនាមគណៈបក្សនយោបាយ ឬរាយការណ៍ ឬពិគ្រោះយោបល់ជាមួយគណៈបក្សនយោបាយ ឬសមាជិកនៃរដ្ឋាភិបាលអំពីបញ្ហាណា មួយដែលស្ថិតនៅក្រោមការពិចារណារបស់តុលាការឡើយ ។

ច្បាប់ស្តីពីការចាត់តាំង និងសកម្មភាពរបស់សាលាជំរះក្តី (ថ្ងៃទី ២៨ ខែមករា ឆ្នាំ ១៩៩៣)

មាត្រា ៦:

តុលាការខេត្ត-ក្រុង មានសមត្ថកិច្ចជំនុំជំរះ បើកផ្លូវឧទ្ធរណ៍ នូវរឿងព្រហ្មទណ្ឌ រឿងរដ្ឋប្បវេណី រឿងពាណិជ្ជកម្ម វិវាទរដ្ឋបាល និងវិវាទការងារ ។

តុលាការខេត្ត-ក្រុង ជំនុំជំរះក្តីមានចៅក្រមម្នាក់ និងត្រូវបំពេញដោយរដ្ឋអាជ្ញា ឬរដ្ឋអាជ្ញារងម្នាក់ និងក្រឡាបញ្ជីម្នាក់ ។

មាត្រា ៧:

សាលក្រមសំរេចសេចក្តីចំពោះមុខ បើកឱ្យប្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងរយៈពេលពីរខែ គិតពីថ្ងៃកាត់សេចក្តី ។ សាលក្រមកំបាំងមុខ បើកឱ្យប្តឹងជំទាស់ក្នុងរយៈពេល១៥ថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃទទួលដំណឹង ។ បើផុតកំណត់ប្តឹងជំទាស់ អាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍បានក្នុងរយៈពីរខែ គិតពីថ្ងៃផុតកំណត់ប្តឹងជំទាស់ ។

មាត្រា ៨:

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ មានអានុភាពផ្អាកជាបណ្តោះអាសន្ននូវការអនុវត្តសាលក្រម ។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដែលទាក់ទងដល់សេចក្តីសំរេចរបស់តុលាការ របស់ចៅក្រម ឬរបស់រដ្ឋអាជ្ញា ពុំមានអានុភាពផ្អាកសេចក្តីសំរេចទាំងនោះទេ លើកលែងតែបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ធ្វើឡើងដោយរដ្ឋអាជ្ញា ក្នុងរឿងឃុំខ្លួន ឬដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំជាបណ្តោះអាសន្ន ។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ត្រូវធ្វើនៅសាលាជំរះក្តី ដែលបានចេញសាលក្រមនោះ ។

អ្នកដែលមានសិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬប្តឹងជំទាស់ គឺរដ្ឋអាជ្ញា ឬជនទាំងឡាយ ដែលមានប្រយោជន៍ក្នុងរឿងក្តីរួមមានគូក្តីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នកទទួលខុសត្រូវខាងបទរដ្ឋប្បវេណី ជនជាប់ទោស មេធាវី ឬ អ្នកការពារ ។
ក្រៅពីរឿងព្រហ្មទណ្ឌ បើរដ្ឋអាជ្ញាតាំងខ្លួនជាគូក្តីដើម ទើបមានសិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍បាន ។

មាត្រា ៩:

តុលាការយោធាមានសមត្ថកិច្ចជំនុំជំរះ បើកផ្លូវឧទ្ធរណ៍ នូវបទល្មើសយោធា ។

បទល្មើសយោធា គឺជាបទល្មើស ដែលប្រព្រឹត្តដោយយោធិននៅក្នុងជួរកងទ័ព ហើយដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងវិន័យកងទ័ព ឬប៉ះពាល់ដល់ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់កងកំលាំងប្រដាប់អាវុធ ។ ក្នុងករណី យោធិនប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌសាមញ្ញត្រូវតុលាការខេត្ត-ក្រុងជំនុំជំរះ ។

នីតិវិធីរបស់តុលាការយោធា ដូចគ្នានឹងនីតិវិធី របស់តុលាការខេត្ត-ក្រុងដែរ ។

មាត្រា ១០:

សាលាឧទ្ធរណ៍មានសមត្ថកិច្ចជំនុំជំរះលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ អំពីសាលក្រមរបស់តុលាការខេត្ត ក្រុង នឹងតុលាការយោធា ដោយបើកផ្លូវឱ្យប្តឹងសាទុក្ខ។

មាត្រា ១១:

សមាសភាពជំនុំជំរះក្តីនៃសាលាឧទ្ធរណ៍ ត្រូវមានចៅក្រម ៣នាក់ ដែលម្នាក់ធ្វើជាប្រធាន ។ សមាសភាពនៃសាលាជំរះក្តីនេះ ត្រូវបំពេញដោយអគ្គរដ្ឋអាជ្ញា ឬអគ្គរដ្ឋអាជ្ញារង ឬរដ្ឋអាជ្ញាម្នាក់ នៃមហាអយ្យការ និងក្រឡាបញ្ជីម្នាក់។

ក្នុងករណីជំនុំជំរះជាថ្មីឡើងវិញ សមាសភាពជំនុំជំរះក្តីនេះ ត្រូវមានចៅក្រម ៣នាក់ ដែលម្នាក់ធ្វើជាប្រធាន ហើយសុទ្ធតែជាចៅក្រម ដែលមិនបានចូលរួមជំនុំជំរះលើកមុន។

មាត្រា ១២:

សាលដីកាសាលាឧទ្ធរណ៍ សំរេចសេចក្តីចំពោះមុខ អាចប្តឹងសាទុក្ខបានក្នុងរយៈពេល ២ខែ គិតពីថ្ងៃកាត់សេចក្តី។

សាលដីកាកំបាំងមុខ អាចប្តឹងជំទាស់បានក្នុងរយៈពេល ១៥ថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃទទួលដំណឹង។

បើផុតកំណត់ប្តឹងជំទាស់ អាចប្តឹងសាទុក្ខបានក្នុងរយៈពេល ២ខែ គិតពីថ្ងៃផុតកំណត់ប្តឹងជំទាស់។

មាត្រា ១៣:

បណ្តឹងសាទុក្ខមានអានុភាពផ្អាកជាបណ្តោះអាសន្ន នូវការអនុវត្តសាលដីការបស់សាលាឧទ្ធរណ៍។ ប៉ុន្តែបណ្តឹងសាទុក្ខដែលទាក់ទងដល់ការឃុំខ្លួនជាបណ្តោះអាសន្ន ការដាក់ឱ្យនៅក្រៅឃុំជាបណ្តោះអាសន្ន ការតំកល់រឿងមិនចាត់ការ និងការលើកលែងចោទប្រកាន់ ពុំមានអានុភាពផ្អាកការអនុវត្តសាលដីការបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ឡើយ។ បណ្តឹងសាទុក្ខ ត្រូវធ្វើនៅសាលាជំរះក្តី ដែលបានចេញសាលដីកានោះ។ អ្នកដែលមានសិទ្ធិប្តឹងសាទុក្ខ និងប្តឹងជំទាស់ គឺអគ្គរដ្ឋអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ ឬជនដែលមានប្រយោជន៍ក្នុងរឿងទាំងឡាយរួមមានៈ គូក្តី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នកទទួលខុសត្រូវ ខាងបទរដ្ឋប្បវេណី ជនជាប់ទោស មេធាវី ឬអ្នកការពារ។

មាត្រា ១៤:

តុលាការកំពូល មានសមត្ថកិច្ចជំនុំជំរះលើបណ្តឹងសាទុក្ខ អំពីសាលដីការបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ ដោយជំនុំជំរះតែលើអង្គច្បាប់ មិនជំនុំជំរះអំពីអង្គហេតុទេ ។

ប៉ុន្តែក្នុងរឿងក្តីដែលមានបណ្តឹងសាទុក្ខជាលើកទី២ សាលានេះត្រូវជំនុំជំរះរួមក្រុម ដោយជំនុំជំរះទាំង អង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់។

មាត្រា ១៥:

បណ្តឹងសើរើធ្វើបានចំពោះសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរ ហើយដែលមានអំណាចដាច់ខាត ហើយ។

បណ្តឹងសើរើធ្វើបានក្នុងរឿងមជ្ឈិម និងរឿងឧក្រិដ្ឋ ក្នុងករណីមួយចំនួន ដែលមានចែងក្នុងច្បាប់។

បណ្តឹងសើរើមិនអាចធ្វើបានចំពោះសាលក្រម ឬសាលដីកា ដែលសំរេចឱ្យរួចខ្លួននោះទេ។

អ្នកដែលអាចប្តឹងសើរើបាន គឺ :

- រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌
- ជនជាប់ទោស ឬតំណាងស្របច្បាប់របស់ជនជាប់ទោស ក្នុងករណីដែលជននេះគ្មានសមត្ថភាព
- សហព័ទ្ធ ឪពុក ម្តាយ កូនរបស់ជនជាប់ទោស និយាយរួម គឺជនដែលមានប្រយោជន៍ខាងផ្នែកសំភារៈ ឬខាងផ្លូវចិត្ត បើជនជាប់ទោសនោះស្លាប់ ឬបាត់ខ្លួន ។

មាត្រា ១៦:

សមាសភាពជំនុំជំរះក្តីរបស់តុលាការកំពូល មានចៅក្រម ៥នាក់ ដែលម្នាក់ធ្វើជាប្រធាន។ ក្នុងករណីជំនុំជំរះរួមក្រុម សមាសភាពជំនុំជំរះក្តីនៃតុលាការនេះ ត្រូវមានចៅក្រម ៩នាក់ ដែលម្នាក់ធ្វើជាប្រធាន។ សមាសភាពនៃសាលាជំនុំជំរះក្តីនេះ ត្រូវបំពេញដោយអគ្គរដ្ឋអាជ្ញា ឬអគ្គរដ្ឋអាជ្ញារង ឬរដ្ឋអាជ្ញាម្នាក់ និងក្រឡាបញ្ជីម្នាក់។

ច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមន្ត្រីរាជការស៊ីវិល (ថ្ងៃទី ២១ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៩៤)

មាត្រា ៥១:

អ្នករាជការដែលជាប់បណ្តឹងពីបទមជ្ឈឹម ឬបទឧក្រិដ្ឋចំពោះមុខតុលាការ អាចត្រូវចោទប្រកាន់បាន លុះត្រាមានសេចក្តីអនុញ្ញាតបើកឱ្យចោទប្រកាន់ជាមុនពីគណៈរដ្ឋមន្ត្រី តាមសំណើរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ចំពោះមន្ត្រីដែលមានបៀវត្សស្មើ ឬលើសបៀវត្សឧត្តមមន្ត្រីថ្នាក់លេខ ៣ ឬមានឋានៈជាប្រតិភូរាជរដ្ឋាភិបាលប្រចាំរាជធានី និងក្រុង អភិបាលខេត្តក្រុង ។ ចំពោះអ្នករាជការដែលមាន បៀវត្សទាបជាង បៀវត្សឧត្តមមន្ត្រីថ្នាក់លេខ ៣ វិញ សេចក្តីអនុញ្ញាតជាមុនឱ្យចោទប្រកាន់នោះត្រូវ សំរេចត្រឹមប្រធាន ស្ថាប័នសាមី។

ក្នុងករណីបទល្មើសជាក់ស្តែងតុលាការ អាចបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួនភ្លាមមិនចាំបាច់មានសេចក្តីអនុញ្ញាតឱ្យចោទប្រកាន់ទេ ប៉ុន្តែត្រូវជូនដំណឹងអំពីរឿងនេះ ជាប្រញាប់ទៅប្រធានស្ថាប័នសាមី។

ច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី (ថ្ងៃទី ១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៥)

មាត្រា ១:

វិជ្ជាជីវៈមេធាវីជាវិជ្ជាជីវៈឯករាជ្យនិងសេរីដែលចូលរួមបំរើវិស័យយុត្តិធម៌។

វិជ្ជាជីវៈមេធាវី ប្រព្រឹត្តទៅបានតែក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃគណៈមេធាវី។

មាត្រា ២:

មេធាវីតំណាងកូនក្តីតាមការយល់ព្រមពីកូនក្តី ឬជួយការពារកូនក្តី នៅគ្រប់សាលាជម្រះក្តី និងគ្រប់ដំណាក់កាលនៃនីតិវិធីលើកលែងតែមានបទបញ្ញត្តិ ច្បាប់ចែងផ្ទុយពីនេះជាពិសេសក្នុងរឿងរដ្ឋ ប្បវេណីពាណិជ្ជកម្មរដ្ឋបាលការងារសង្គមកិច្ច។

ក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌមេធាវីការពារជនជាប់ចោទ ហើយមិនអាចតំណាង ជនជាប់ចោទបានឡើយ លើកលែងតែក្នុងករណីអនុវត្តបទបញ្ញត្តិពិសេសនៃច្បាប់។ មេធាវីអាចតំណាងអ្នកទទួលខុសត្រូវ ក្នុងបទរដ្ឋប្បវេណីនិងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបាន។

មេធាវីអាចជួយការពារកូនក្តីបានដែរនៅចំពោះមុខក្រុមប្រឹក្សាវិន័យ។

មាត្រា ៣:

មេធាវីផ្តល់យោបល់ និងតាក់តែងលិខិតស្នាមផ្សេងៗក្នុងវិស័យគតិយុត្ត។

មេធាវីអាចត្រូវបានចាត់តាំងដោយគូក្តី ឬចៅក្រមឱ្យបំពេញមុខងារជាអ្នកផ្សះផ្សា ឬជាអ្នកសម្រុះសម្រួល ។ មេធាវី នឹងអាចត្រូវបានចាត់តាំងជាអាជ្ញាកណ្តាលបានលុះត្រាតែមានច្បាប់អនុញ្ញាត។

មាត្រា ៤:

ក្រៅពីមេធាវីដែលជាសមាជិកនៃគណៈមេធាវី គ្មានជនណាម្នាក់អាចប្រកបមុខរបរកម្រៃ ក្នុងការពិគ្រោះច្បាប់ ឬតាក់តែងលិខិតស្នាមគតិយុត្តបានឡើយ លើកលែងតែការពិគ្រោះច្បាប់ ឬការតាក់តែងលិខិតស្នាមនោះ ជាការងារបន្ទាប់បន្សំនៃមុខរបររបស់ខ្លួន ឬជាមុខងារដែលច្បាប់បានអនុញ្ញាត។

មាត្រា ៥៨:

គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជាអង្គការប្រមូលផ្តុំមេធាវីទាំងអស់ដែលតាំងការិយាល័យនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ មេធាវីម្នាក់ៗ ត្រូវជាសមាជិកពេញសិទ្ធិនៃគណៈមេធាវីក្រោយ ពីចុះឈ្មោះក្នុងបញ្ជីគណៈមេធាវី។

មាត្រា ២៩:

មូលនិធិនៃគណៈមេធាវីបានមកពីការបង់ភាគទាន នៃសមាជិកទាំងអស់ និងវិភាគទានផ្សេងៗ។ នៅក្នុងមូលនិធិនេះ ត្រូវបង្កើតឱ្យមានបេឡាពិសេសមួយ សំរាប់ផ្តល់ប្រាក់កំរៃដល់មេធាវី ដែលការពារជនក្រីក្រ។

បេឡាពិសេសនេះ អាចទទួលអំណោយឬប្រាក់ជំនួយដែលឯកជនអង្គការអន្តរជាតិឬរដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសផ្សេងៗ ផ្តល់មកឱ្យដើម្បីការពារជនក្រីក្រ។

មេធាវីទាំងអស់មានកាតព្វកិច្ច ជួយការពារជនក្រីក្រតាមបែបបទនៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងហើយឱ្យដូចជា ជួយការពារអតិថិជនរបស់ខ្លួន។

មាត្រា ៣១:

ជនដែលអាចចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈជាមេធាវីបាន ត្រូវបំពេញល័ក្ខខ័ណ្ឌដូចខាងក្រោមនេះ:

១. ត្រូវមានសញ្ជាតិជាខ្មែរ

២. ត្រូវមានបរិញ្ញាប័ត្រច្បាប់ ឬសញ្ញាប័ត្រច្បាប់ដែលបានប្រកាសថាមានតម្លៃសមមូល។

៣. ត្រូវមានវិញ្ញាបនប័ត្រសម្បទាខាងវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ។ វិញ្ញាបនប័ត្រសម្បទាខាងវិជ្ជាជីវៈមេធាវីនេះ ត្រូវចេញឱ្យដោយមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈមេធាវី។ ការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃមជ្ឈមណ្ឌលនេះ ត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យ។

៤. មិនដែលត្រូវបានផ្តន្ទាទោសជាបទបដ្ឋិម ឬឧក្រិដ្ឋ ឬផ្តន្ទាទោសជាបទវិន័យ ឬផ្តន្ទាទោសជាបទវដ្ឋ បាលដូចជាការលុបឈ្មោះចោលការបញ្ឈប់ពីមុខងារ ការហូតងារអំពីអំពើផ្ទុយនឹងកិត្តិយស ឬអំពើមិនស្អាតស្អំ។ មិនត្រូវមានធនក្ស័យផ្ទាល់ខ្លួនដែលប្រកាសដោយតុលាការ។

មាត្រា ៣២:

មិនចាំបាច់មានវិញ្ញាបនប័ត្រសម្បទាខាងវិជ្ជាជីវៈមេធាវី និងមិនចាំបាច់មានបរិញ្ញាប័ត្រច្បាប់:

- ចៅក្រមដែលបានបំរើការងារក្នុងវិជ្ជាជីវៈរបស់ខ្លួនលើសពី ៥ឆ្នាំ និងអតីតចៅក្រមដែលមានញ្ញាប័ត្រមធ្យមសិក្សាច្បាប់ ហើយដែលបានបំរើក្នុងវិជ្ជាជីវៈរបស់ខ្លួនលើសពី ២ឆ្នាំ។

មិនចាំបាច់មានវិញ្ញាបនប័ត្រវិជ្ជាជីវៈមេធាវី:

- អ្នកមានបរិញ្ញាប័ត្រច្បាប់ ហើយដែលបានបំរើការងារក្នុងវិស័យច្បាប់ ឬតុលាការលើសពី ២ឆ្នាំ
- មេធាវីដែលមានសញ្ជាតិដើមជាខ្មែរ ដែលបានចុះឈ្មោះក្នុងបញ្ជីគណៈមេធាវីនៅប្រទេសក្រៅ
- អ្នកមានសញ្ញាប័ត្របណ្ឌិតច្បាប់។

មាត្រា ៣៣:

ការយល់ព្រមឱ្យប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ត្រូវសំរេចដោយក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីក្រោយពីបានត្រួតពិនិត្យលើការបំពេញលក្ខខណ្ឌសព្វគ្រប់ ដែលមានកំណត់ក្នុងច្បាប់នេះ និងក្រោយពីមានយោបល់របស់អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍។

សេចក្តីសំរេចត្រូវអោយដំណឹងដល់សាមីខ្លួន និងដល់អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍។

ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី មិនអាចសំរេចមិនយល់ព្រម ដោយគ្មានការកោះអញ្ជើញសាមីខ្លួនឱ្យចូលមកបញ្ចេញយោបល់ជាមុនយ៉ាងតិច១០ថ្ងៃបានឡើយ។ ការកោះអញ្ជើញនេះ ត្រូវធ្វើតាមលិខិតអនុសិដ្ឋ ឬលិខិតប្រគល់ផ្ទាល់ដៃដោយមានសេចក្តីបញ្ជាក់ថាបានទទួល។

សេចក្តីសំរេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី អាចត្រូវបានប្តឹងតវ៉ាតាមលក្ខខណ្ឌ ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ២៥ ខាងលើ។

មាត្រា ៣៤:

មេធាវីដែលត្រូវបានទទួលឱ្យប្រកបវិជ្ជាជីវៈ ត្រូវធ្វើសច្ចាប្រណិធានជាមុននៅចំពោះ មុខសាលាឧទ្ធរណ៍ដោយមានវត្តមានប្រធានគណៈមេធាវីហើយដែលមានសេចក្តីដូចតទៅ:

ខ្ញុំសូមសច្ចាប្រណិធានថា នឹងអនុវត្តវិជ្ជាជីវៈរបស់ខ្ញុំដោយសេចក្តីថ្លៃថ្នូរដោយសតិសម្បជញ្ញៈដោយសេចក្តី ទៀងត្រង់ ដោយមនុស្សធម៌ ដោយស្មារតីឯករាជ្យ និងដោយគោរពរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់ទាំងឡាយនៃ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

មាត្រា ៣៥:

មេធាវីដែលទើបបានចុះឈ្មោះ ត្រូវធ្វើកម្មសិក្សារយៈពេល ១ឆ្នាំតាមបែបបទ ដែលកំណត់ដោយបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់គណៈមេធាវីលើកលែងតែមេធាវីណាដែលមានការអនុញ្ញាតឱ្យរួចផុតពីកម្មសិក្សាបែបបទនៃកម្មសិក្សាមាន ជាអាទិ៍ដូចតទៅ:

- ត្រូវទទួលការបំពាក់បំប៉នជាបន្ថែម ដែលរៀបចំឡើងដោយគណៈមេធាវី
- ត្រូវចូលរួមបំពេញការងារឱ្យពិតប្រាកដជាសហការីក្នុងការិយាល័យមេធាវីណាមួយ។

មាត្រា ៣៦:

កម្មសិក្សាប្រព្រឹត្តទៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់មេធាវីម្នាក់ ដែលក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីចាត់តាំងជាប្រធានទទួលខុសត្រូវលើកម្មសិក្សានោះ។

មាត្រា ៣៧:

ក្រោយបញ្ចប់កម្មសិក្សា ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីសំរេចពីការចុះឈ្មោះក្នុងបញ្ជីគណៈមេធាវីដោយផ្អែកលើរបាយ-ការណ៍របស់ប្រធានទទួលខុសត្រូវលើកម្មសិក្សា។ ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី អាចសំរេចឱ្យធ្វើកម្មសិក្សាបន្តទៀតបានតែមិនឱ្យលើសពី ១ឆ្នាំឡើយ ចំពោះកម្មសិក្សាការីណាដែលមិនទាន់មានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់។ ការសំរេចមិនចុះឈ្មោះក្នុងបញ្ជីគណៈមេធាវីចាត់ទុកជាការលុបឈ្មោះមេធាវីនោះចោល។ ការសំរេចមិនចុះឈ្មោះក្នុងបញ្ជី ឬការបន្តកម្មសិក្សាពុំអាចធ្វើទៅបាន ឡើយបើគ្មានការកោះអញ្ជើញសាមីខ្លួន ឱ្យមកបញ្ចេញយោបល់តាមលក្ខខណ្ឌ ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៣៣។ សេចក្តីសំរេចនេះអាចនឹងប្តឹងតវ៉ាបានតាមលក្ខខណ្ឌ និងនីតិវិធីដែលមានចែងក្នុងមាត្រ២៤ និង ២៥។

មាត្រា ៣៨:

រៀលរាល់ឆ្នាំក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីបញ្ចប់បញ្ជីគណៈមេធាវី និងបញ្ជីមេធាវីកម្មសិក្សា ហើយផ្ញើបញ្ជីនោះជូនអគ្គព្រះរាជអាជ្ញា និងសាលាជម្រះក្តីទាំងអស់។

បញ្ជីនោះមានដូចតទៅ :

- ឈ្មោះមេធាវីដែលបានចុះក្នុងបញ្ជីមេធាវី និងអាស័យដ្ឋានរបស់មេធាវីនេះ
- ឈ្មោះ និងអាស័យដ្ឋានរបស់មេធាវីកម្មសិក្សា។

មាត្រា ៣៩:

លេខរៀងនៃការចុះបញ្ជីរបស់មេធាវី ត្រូវកំណត់តាមកាលបរិច្ឆេទដែលបានធ្វើសច្ចាប្រណិធាន ហើយត្រូវបានកំណត់ដោយក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីដែលបានសំរេចឱ្យចុះឈ្មោះ។

មាត្រា ៥៣:

វិជ្ជាជីវៈមេធាវីមានវិសមិតភាពជាមួយនឹងមុខងារសាធារណៈ និងការប្រកបមុខរបរ ពាណិជ្ជកម្មទោះការប្រកបនោះ ដោយប្រយោលក្តី ឬដោយផ្ទាល់ក្តី។

មាត្រា ៥៤:

មេធាវីដែលបានទទួលតួនាទីក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាល ឬទទួលអាណត្តិជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រនៃរដ្ឋសភា អាចនៅជាសមាជិកនៃគណៈមេធាវីបាន ប៉ុន្តែត្រូវឈប់ប្រកបវិជ្ជាជីវៈនេះរហូតដល់ចប់តួនាទី ឬ អាណត្តិនោះ។

មាត្រា ៥៧:

គ្រប់អំពើទាក់ទាញប្រកាសផ្សាយជាឯកត្តជន ឬទទួលសុំការពាររបស់មេធាវីចំពោះអតិថិជនត្រូវហាមឃាត់ ។ មានតែការប្រកាសផ្សាយវិជ្ជាជីវៈជាសមូហភាពទេ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើបាន។ ការប្រកាសផ្សាយនេះត្រូវធ្វើឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ហើយមិនត្រូវឱ្យប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មេធាវីឡើយ ។

មាត្រា ៦៨:

មេធាវីទទួលកំរៃទៅតាមការឯកភាពគ្នាជាមួយអតិថិជន តាមទំហំការងារ តាមទំហំសមត្ថភាព ដែលបានបញ្ចេញក្នុងការងារនេះ តាមការលំបាកនៃការងារតាមលទ្ធផលដែលសំរេចបាន ឬតាមតារាងប្រាក់ម៉ោងកំណត់ដោយគណៈមេធាវីរៀងរាល់ឆ្នាំ។ មេធាវីត្រូវចេញបង្កាន់ដៃអោយអតិថិជន នៅពេលបានប្រាក់កំរៃ។

ក្រមសីលធម៌នៃមេធាវី (ថ្ងៃទី ១៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៥)

មាត្រា ៧: អាថ៌កំបាំងវិជ្ជាជីវៈ

មេធាវី ត្រូវប្រកាន់ខ្ជាប់ខ្លួនជាដាច់ខាតនូវអាថិកំបាំងវិជ្ជាជីវៈ ។ អាថិកំបាំងនេះ មិនត្រូវអាចឱ្យជនណាស្រង់យកបានឡើយ ទោះបីថាជាអតិថិជនក៏ដោយ ។

មេធាវី ត្រូវកំណត់ឱ្យបានច្បាស់តាមសម្បជញ្ញៈរបស់ខ្លួន នូវកត្តាចាំបាច់សំរាប់ធ្វើការការពារ ។

ពុំមានកាតព្វកិច្ចលាក់អាថិកំបាំងទេ ល្គឹកណាមេធាវីត្រូវឆ្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងរបស់អតិថិជនរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែត្រូវស្ថិតត្រឹមក្នុងកំរិតនៃការចាំបាច់នៃការការពាររបស់ខ្លួនតែប៉ុណ្ណោះ ។

មាត្រា ១៩:

នៅពេលដែលមេធាវី ត្រូវអតិថិជនច្រើនគ្នាពឹងពាក់ក្នុងរឿងក្តីតែមួយ ឬក្នុងការប្រតិបត្តិការតែមួយដូចគ្នា មេធាវីមិនត្រូវកាន់ជើងផ្តល់ប្រយោជន៍ឱ្យតែអតិថិជនណាមួយឡើយ ។ អ្វីៗត្រូវតែជូនដំណឹងទៅភាគីទាំងអស់គ្រប់គ្នា ។ មេធាវីមិនអាចផ្តល់យោបល់ ឬជួល ឬតំណាង ឬការពារភាគីច្រើនគ្នា បើប្រសិនជាមានកើតឡើងរវាងភាគីទាំងនោះ នូវទំនាស់ផលប្រយោជន៍គ្នាណាមួយ ។ បើសិនជារឿងនេះកើតឡើងមែន ក្នុងពេលដែលមេធាវីជា ឬធ្លាប់ជាទីប្រឹក្សារបស់ភាគីច្រើនគ្នានោះ មេធាវី នឹងអាចទទួលការពារប្រយោជន៍ភាគីណាមួយបាន លុះត្រាតែត្រូវជំរាបទៅភាគីឯទៀតឱ្យបានដឹងសិន ហើយត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នកុំឱ្យបាត់បង់នូវភាពគួរសមថ្លៃថ្នូរ និងអាថិកំបាំងវិជ្ជាជីវៈផង ។

មាត្រា ២២: កំរៃមេធាវី

គេអាចធ្វើកិច្ចព្រមព្រៀងគ្នាមុនបញ្ជាក់អំពីចំនួនទឹកប្រាក់សរុបផ្តាច់តែម្តង ឬអំពីរបៀបកំណត់ប្រាក់កំរៃមេធាវី ។

បើមានការមិនចុះសំរុងគ្នា ប្រធានគណៈមេធាវីអាចត្រូវភាគីសុំឱ្យជួយសំរុះសំរួលគ្នាបាន ។

មាត្រា ២៤: ទំនាក់ទំនងជាមួយចៅក្រម

មេធាវីដែលត្រូវឡើងសាលាជាលើកដំបូង ត្រូវទៅបង្ហាញខ្លួនដល់ចៅក្រម ។

មេធាវីត្រូវសំដែងជូនចៅក្រមក្នុងភាពឯករាជ្យ និងភាពថ្លៃថ្នូរ នូវការគោរពទៅតាមមុខងារ ។

មេធាវីត្រូវគោរពតាមវិធាននៃនីតិវិធី ហើយនិងទំលាប់នៃតុលាការ ។ មេធាវីមិនត្រូវជាដាច់ខាត ប្រើវិធីមិនស្មោះត្រង់ ហើយត្រូវគោរពវិធីទល់មុខគ្នា ។ មេធាវី មានសិទ្ធិសំដែងឡើងនូវអ្វីៗដែលខ្លួនយល់ថាមានប្រយោជន៍ដល់អតិថិជនរបស់ខ្លួន ។

ក្នុងករណីមានកើតហេតុជាមួយចៅក្រម មេធាវីត្រូវសុំអន្តរាគមន៍ពីប្រធានគណៈមេធាវី ។

វិបត្តិទាំងឡាយដែលកើតឡើងរវាងសហភាតា ក្រៅតែអំពីការអនុវត្តន៍នៃវិធាននីតិវិធីតុលាការត្រូវឡើងទៅរកការសំរុះសំរួលនៃប្រធានគណៈមេធាវី ។

បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃគណៈមេធាវី (ថ្ងៃទី ១៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៥)

មាត្រា ៩: គណៈមេប្រយោគ

ប្រធានគណៈមេធាវី បង្កើតគណៈមេប្រយោគមួយ ដែលមានខ្លួនឯង ឬតំណាងរបស់ខ្លួន ជាប្រធាន និងសមាជិក ៣នាក់ គឺ:

- មេធាវី ១នាក់ ចាត់តាំងឡើងដោយប្រធានគណៈមេធាវី
- គ្រូបង្ហាត់ច្បាប់ ១នាក់ ចាត់តាំងឡើងដោយព្រឹទ្ធបុរសនៃមហាវិទ្យាល័យនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច
- ចៅក្រម ១រូប ចាត់តាំងឡើងដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ។

គណៈមេប្រយោគ អាចអញ្ជើញមេប្រយោគជំនាញដើម្បីកែវិញ្ញាសារបាន ។

ច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ (ថ្ងៃទី ១៩ ខែមិនា ឆ្នាំ ១៩៩៨)

មាត្រា ៣:

សមាជិកទាំង៩រូប នៃក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ត្រូវជ្រើសរើសក្នុងចំណោមឥស្សរជន ដែលមានសញ្ជាតិខ្មែរពីកំណើត មានអាយុយ៉ាងតិច ៤៥ឆ្នាំ មានសញ្ញាប័ត្រចាប់ពីឧត្តមសិក្សាឡើងទៅខាងច្បាប់ ខាងរដ្ឋបាល ខាងការទូត ឬខាងសេដ្ឋកិច្ច ហើយដែលមានបទពិសោធន៍ក្នុងការងារយ៉ាងតិច ១៥ឆ្នាំ ។

សមាជិកនៃក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ៣រូប ត្រូវតែងតាំងដោយព្រះមហាក្សត្រ ៣រូប ត្រូវតែងតាំងដោយក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ហើយ៣រូបទៀតត្រូវតែងតាំងដោយរដ្ឋសភាតាមមតិភាគច្រើនដាច់ខាត នៃសមាជិកនៃរដ្ឋសភាទាំងមូល ។

ការជ្រើសតាំងដោយរដ្ឋសភា អាចធ្វើឡើងជាពីរលើកបាន ។ ក្នុងអាណត្តិទី១ បើការបោះឆ្នោតលើកទី១ មិនបានទទួលមតិភាគច្រើនដាច់ខាតនោះ ត្រូវបោះឆ្នោតជាលើកទី២ ដោយយកអ្នកដែលបានទទួលសំលេងច្រើនជាងគេ ចំនួនយ៉ាងច្រើន ៥រូប មកបោះឆ្នោតឡើងវិញ ។ ការបោះឆ្នោតលើកទី២នេះ ត្រូវយកតាមមតិភាគច្រើនដោយប្រៀប ។ អ្នកដែលទទួលបានសំលេងច្រើនជាងគេ ត្រូវតែងតាំង សំរាប់ ៩ឆ្នាំ អ្នកដែលទទួលបានសំលេងបន្ទាប់ ត្រូវតែងតាំងសំរាប់ ៦ឆ្នាំ និងអ្នកដែលទទួលបានសំលេង បន្ទាប់មកទៀត ត្រូវតែងតាំងសំរាប់ ៣ឆ្នាំ ។

ក្នុងអាណត្តិបន្តបន្ទាប់ បើការបោះឆ្នោតលើកទី១ មិនបានទទួលមតិភាគច្រើនដាច់ខាតនោះ ត្រូវបោះឆ្នោតជាលើកទី ២ ដោយយកអ្នកដែលបានទទួលសំលេងច្រើនជាងគេចំនួន ២នាក់ មកបោះឆ្នោត ឡើងវិញ ។ ការបោះឆ្នោតលើកទី២ នេះ ត្រូវយកតាមមតិភាគច្រើនដោយប្រៀប ។

ក្នុងករណីដែលបេក្ខជនទទួលបានសំលេងស្មើគ្នានោះ ត្រូវយកអ្នកដែលមានអាយុច្រើនជាងគេ ។

បេក្ខជនម្នាក់ៗ ដែលនឹងត្រូវជ្រើសតាំងដោយរដ្ឋសភា ត្រូវមានហត្ថលេខាគាំទ្រជាមុន ពីសមាជិករដ្ឋសភា ចំនួនមួយភាគដប់នៃសមាជិកទាំងមូល ។ សមាជិករដ្ឋសភា ១រូបមានសិទ្ធិគាំទ្របានតែបេក្ខជន ១រូបប៉ុណ្ណោះ ។

មាត្រា ៥:

មុខងារសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ មានវិសមិតភាពជាមួយនឹង មុខងារជាសមាជិករាជរដ្ឋាភិបាល សមាជិករដ្ឋសភា ប្រធាន អនុប្រធានគណបក្សនយោបាយ ប្រធាន អនុប្រធានសហជីព និងចៅក្រមក្នុងតំណែង ។

សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ មិនត្រូវបំពេញមុខតំណែង និងមុខរបរផ្សេងទៀតនៅក្នុងអាណត្តិរបស់ខ្លួន ឡើយ ។

អ្នកដែលបានតែងតាំងជាសមាជិកនៃក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ មុនចូលកាន់តំណែង ត្រូវសុំលាឈប់ជាបណ្ដោះអាសន្ន ពីតំណែង ឬមុខរបរទាំងអស់ ដែលបានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌខាងលើ ។

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ត្រូវជូនដំណឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅ សមាជិកដែលនៅក្នុងមុខតំណែង និងមុខរបរ ខាងលើ ឱ្យសុំលាឈប់ពីមុខតំណែង ឬមុខរបរនោះជាបន្ទាន់។

សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ត្រូវសុំដកខ្លួនចេញពីរឿងទាំងឡាយណា ដែលផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ពាក់ព័ន្ធ ក្នុងរឿងនោះ ។ ការសុំដកខ្លួន ឬការតំរូវឱ្យដកខ្លួន ត្រូវសំរេចដោយក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ តាមមតិភាគច្រើនដាច់ខាត នៃសមាជិកទាំងមូល ។

មាត្រា ១៤:

កិច្ចប្រជុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ត្រូវកោះអញ្ជើញដោយប្រធានក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ឬ ដោយសមាជិកដែលមាន អាយុច្រើនជាងគេ បើប្រធានមានធុរៈមិនអាចធ្វើបាន។

កិច្ចប្រជុំនៃក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញអាចចាត់ទុកជាបានការ លុះត្រាតែមានសមាជិកចំនួន ៧រូបចូលរួមប្រជុំ។

មាត្រា ១៥:

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ មានសមត្ថកិច្ចធានាការពារការគោរពរដ្ឋធម្មនុញ្ញ បកស្រាយរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់ដែល អនុម័តដោយរដ្ឋសភាក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការត្រួតពិនិត្យធម្មនុញ្ញភាពនៃច្បាប់ ។

មាត្រា ១៦:

ច្បាប់រៀបចំអង្គការ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរដ្ឋសភា និងវិសោធនកម្មនៃច្បាប់រៀបចំអង្គការ និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង នៃរដ្ឋសភា ក្រោយរដ្ឋសភាបានអនុម័ត ត្រូវដាក់ជូនក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ដោយប្រធានរដ្ឋសភា ដើម្បីពិនិត្យតើច្បាប់ទាំងនោះ ស្រប ឬមិនស្របនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ មុននឹងត្រូវបាន ប្រកាសឱ្យប្រើ។

មាត្រា ១៧:

ព្រះមហាក្សត្រ ប្រធានរដ្ឋសភា នាយករដ្ឋមន្ត្រី ឬតំណាងរាស្ត្រចំនួនមួយភាគដប់ អាចបញ្ជូនច្បាប់ផ្សេងទៀត ដែលរដ្ឋសភាបានអនុម័តទៅជូនក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញពិនិត្យ មុននឹងប្រកាស អោយប្រើ។

មាត្រា ១៨:

ក្រោយពីច្បាប់ណាមួយត្រូវបានប្រកាសអោយប្រើ ព្រះមហាក្សត្រ ប្រធានរដ្ឋសភា នាយក រដ្ឋមន្ត្រី ឬ តំណាងរាស្ត្រចំនួនមួយភាគដប់ ឬតុលាការអាចសុំអោយក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញពិនិត្យ អំពីធម្មនុញ្ញ ភាពនៃច្បាប់នោះបាន។

ប្រជារាស្ត្រមានសិទ្ធិប្ដឹងអំពីអធម្មនុញ្ញភាពនៃច្បាប់ទៅក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញបាន តាមរយៈប្រធានរដ្ឋសភា ឬតំណាងរាស្ត្រ ដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌខាងលើ។

មាត្រា ១៩:

បុគ្គលដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធក្នុងរឿងក្ដីណាមួយ ហើយរឿងក្ដីនោះឡើងដល់តុលាការ បុគ្គលនោះ អាចលើកអំពី អធម្មនុញ្ញភាពនូវបទប្បញ្ញត្តិណាមួយនៃច្បាប់ ឬសេចក្ដីសំរេចរបស់ស្ថាប័ននានា ដែលគេអះអាងថាប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិសេរីភាព ជាសារវន្តណាមួយរបស់គេជូនតុលាការបាន ។

បើយល់ឃើញថាការលើកឡើងនេះមានមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់ តុលាការត្រូវលើកករណីនេះ ទៅតុលាការកំពូល ក្នុងរយៈពេល ១០ថ្ងៃយ៉ាងយូរ។

តុលាការកំពូលត្រូវចាត់ការពិនិត្យ និងប្ដឹងទៅក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញក្នុងរយៈពេល ១៥ថ្ងៃយ៉ាងយូរ លើកលែងតែ តុលាការកំពូលយល់ឃើញថា ពាក្យប្ដឹងតវ៉ានោះមិនអាចទទួលបាន ។

មាត្រា ២១:

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញមានសិទ្ធិអញ្ជើញជនណាម្នាក់ ឬច្រើននាក់មកបំភ្លឺ ឬផ្តល់ឯកសារដែល ពាក់ព័ន្ធបាន ។

បុគ្គលគ្រប់រូប ស្ថាប័នរដ្ឋ ឬឯកជនទាំងឡាយ ត្រូវគោរព និងប្រតិបត្តិតាមការអញ្ជើញ និងការស្នើសុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ។

មាត្រា ២២:

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ត្រូវសំរេចសេចក្តីជាលាយលក្ខណ៍អក្សរលើគ្រប់ករណី ដែលត្រូវបានដាក់ជូនក្នុងរយៈពេល ៣០ថ្ងៃ ។ ប្រសិនបើជាការប្រញាប់ រយៈពេលនេះត្រូវ បន្ថយមកត្រឹម ៨ថ្ងៃ ។

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ពិនិត្យពិចារណាលើធម្មនុញ្ញភាព ដោយផ្អែកលើសេចក្តីរាយការណ៍របស់សមាជិក ដែលប្រធានបានប្រគល់ភារកិច្ចអោយពិនិត្យរាយការណ៍ ។

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ សំរេចសេចក្តីតាមមតិភាគច្រើនដាច់ខាតនៃសមាជិកទាំងមូល ។ ក្នុងករណីដែលបែកសំលេងជាពីរស្មើគ្នា សំលេងរបស់ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ជាសំលេងឧត្តមានុភាព ។

សេចក្តីសំរេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ត្រូវបញ្ជាក់អំពីហេតុផល ។

មាត្រា ២៣:

សេចក្តីសំរេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ គឺជាសេចក្តីសំរេចបិទផ្លូវតវ៉ា ហើយមានអានុភាពអនុវត្តទៅលើអំណាចទាំងអស់ដែលមានចែងក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។

មាត្រា ២៤:

សេចក្តីសំរេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ត្រូវធ្វើថ្វាយព្រះមហាក្សត្រ ជូនប្រធានរដ្ឋសភា នាយករដ្ឋមន្ត្រី និងប្រធានតុលាការកំពូល និងត្រូវចុះផ្សាយក្នុងរាជកិច្ច ។

ប្រធានរដ្ឋសភា ត្រូវជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីសំរេចនេះដល់សមាជិករដ្ឋសភាទាំងអស់ ។

នាយករដ្ឋមន្ត្រី ត្រូវជូនដំណឹងទៅសមាជិករាជរដ្ឋាភិបាលទាំងអស់ ។

ប្រធានតុលាការកំពូល ត្រូវជូនដំណឹងដល់តុលាការសាមី ។

មាត្រា ២៥:

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ សំរេចអំពីវិវាទកម្មទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំង តំណាងរាស្ត្រ ។

មាត្រា ២៦:

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញពិនិត្យ និងសំរេច :

១. លើបណ្តឹងតវ៉ារបស់គណបក្សនយោបាយ ឬរបស់បេក្ខជន ប្តឹងមិនសុខចិត្តនឹងសេចក្តីសំរេចរបស់គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត ដែលសំរេចបដិសេធលើការតវ៉ាពីបេក្ខភាព ឬសំរេចបដិសេធ លើការតវ៉ាពីបញ្ជីរាយនាមបេក្ខជន ។ ការប្តឹងនេះត្រូវធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល ៧ថ្ងៃយ៉ាងយូរ ក្រោយពីបានទទួលលិខិត ជូនដំណឹងពីគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត ។

២. លើបណ្តឹងតវ៉ារបស់បុគ្គល ប្តឹងមិនសុខចិត្តនឹងសេចក្តីសំរេចរបស់គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត ដែលសំរេចបដិសេធការតវ៉ាសុំចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត ។ ការប្តឹងនេះត្រូវធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល ៥ថ្ងៃយ៉ាងយូរ ក្រោយពីបានទទួលលិខិតជូនដំណឹងពីគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត ។

៣. លើបណ្តឹងតវ៉ារបស់បុគ្គល ឬអ្នកតំណាង ប្តឹងមិនសុខចិត្តនឹងសេចក្តីសំរេចរបស់គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត ដែលសំរេចបដិសេធអំពីការបាត់ឈ្មោះ ឬអំពីការជំទាស់នឹងការចុះឈ្មោះ ឬអំពីការរក្សាទុក ឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោតនូវ

បុគ្គលណាម្នាក់ដែលគេយល់ឃើញថាមានលក្ខណៈមិនត្រឹមត្រូវតាមលក្ខខណ្ឌនៃច្បាប់បោះឆ្នោត ។ ការប្តឹងនេះ ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល ៥ថ្ងៃយ៉ាងយូរ ក្រោយពីបានទទួលលិខិតជូនដំណឹង ពីគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត ។

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ត្រូវសំរេចករណីខាងលើក្នុងរយៈ ១០ថ្ងៃយ៉ាងយូរ បន្ទាប់ពីបានទទួលពាក្យបណ្តឹង។

៤. លើបណ្តឹងតវ៉ារបស់គណបក្សនយោបាយពីការមិនព្រមចុះបញ្ជីគណបក្សនយោបាយ ។ បណ្តឹងនេះ ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល ៥ថ្ងៃយ៉ាងយូរ ក្រោយពីបានទទួលលិខិតជូនដំណឹងរបស់ក្រសួងមហាផ្ទៃ ។

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ត្រូវសំរេចករណីនេះក្នុងរយៈពេល ៣០ថ្ងៃយ៉ាងយូរ បន្ទាប់ពីបានទទួលពាក្យបណ្តឹងរបស់សាមីគណបក្សនយោបាយ ។

មាត្រា ២៧:

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញពិនិត្យ និងសំរេច :

១. លើបណ្តឹងតវ៉ាដោយផ្ទាល់អំពីលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតដែលបុគ្គល ឬគណបក្សនយោបាយ ដែលបានឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត មិនសុខចិត្តនឹងលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោត ។ បណ្តឹងនេះ ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល ៧២ម៉ោង យ៉ាងយូរ បន្ទាប់ពីការប្រកាសលទ្ធផលបណ្តោះអាសន្ន ។

២. លើបណ្តឹងតវ៉ារបស់បុគ្គល ឬគណបក្សដែលមិនសុខចិត្តនឹងសេចក្តីសំរេចរបស់ គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោតដែលសំរេចបដិសេធការតវ៉ាអំពីលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោត ។ ការប្តឹងតវ៉ានេះ ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល ៤៨ម៉ោងយ៉ាងយូរ ក្រោយពីបានទទួលលិខិតជូនដំណឹង ពីគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត ។

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ត្រូវសំរេចករណីខាងលើក្នុងរយៈពេល ២០ថ្ងៃយ៉ាងយូរ បន្ទាប់ពីបានទទួលពាក្យបណ្តឹង។

មាត្រា ២៨:

បុគ្គលណា ឬគណបក្សនយោបាយណា ដែលមិនសុខចិត្តនឹងសេចក្តីសំរេច របស់គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត ឬមិនសុខចិត្តនឹងលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោត ត្រូវធ្វើពាក្យប្តឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ជូនទៅក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ។ ពាក្យសុំនេះត្រូវបញ្ជាក់:

១. ឈ្មោះបុគ្គល ឬឈ្មោះគណបក្សនយោបាយ ដែលជាអ្នកប្តឹងតវ៉ា

២. ឋានៈតាមផ្លូវច្បាប់របស់អ្នកប្តឹងតវ៉ា(ជាអ្នកមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោត ឬជាបេក្ខជន ឬជាតំណាង គណបក្សនយោបាយ)

៣. ឈ្មោះមណ្ឌលបោះឆ្នោតដែលមានការប្តឹងតវ៉ា

៤. ឈ្មោះបុគ្គល ឬគណបក្សនយោបាយ ដែលត្រូវបានគេប្រកាសថាជាប់ឆ្នោត ហើយដែលគេប្តឹងតវ៉ា

៥. គ្រប់ឯកសារ ឬភស្តុតាងសំរាប់គាំទ្រការសុំបដិសេធ។

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញផ្អែកតាមឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន អាចទុកពេល ៥ថ្ងៃ ឱ្យបុគ្គល ឬគណបក្សនយោបាយ ដែលជាអ្នកប្តឹង ដើម្បីផ្តល់ភស្តុតាង ។

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ អាចសំរេចមិនធ្វើការស៊ើបអង្កេតលើបណ្តឹងណាមួយ បើបណ្តឹងនោះមិនបំពេញលក្ខខណ្ឌកំណត់ក្នុងមាត្រានេះ។

គ្រប់ករណីទាំងអស់ដែលប្តឹងតវ៉ាទៅក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ មិនតំរូវឱ្យបង់ប្រាក់ទេ ។

មាត្រា ២៩:

ពាក្យប្តឹងតវ៉ា គ្មានអានុភាពផ្អាកការអនុវត្តទេ ។ ប៉ុន្តែក្នុងពេលរង់ចាំ សេចក្តីសំរេចស្ថាពរ ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ បើយល់ឃើញថាចាំបាច់ អាចចេញបញ្ជាជាបឋមមួយ ដើម្បីព្យួរជាបណ្តោះអាសន្ននូវលទ្ធផល នៃការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រណាម្នាក់ ឬគណបក្សនយោបាយណាមួយ ដែលគេប្តឹងតវ៉ាបាន ។ បញ្ជានេះនឹងត្រូវបញ្ចប់អានុភាព នៅពេលដែលក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ចេញសេចក្តីសំរេចជាស្ថាពរ ។

មាត្រា ៣០:

ដើម្បីស្រាវជ្រាវស៊ើបអង្កេត អំពីវិវាទកម្មទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញចែកចេញជា ៣ក្រុម ។ ក្រុមនីមួយៗមានសមាជិក ៣រូប ដែល ១រូប ជាសមាជិក តែងតាំងដោយព្រះមហាក្សត្រ ១រូប ជាសមាជិកជ្រើសតាំងដោយរដ្ឋសភា និង ១រូបទៀត ជាសមាជិកតែងតាំងដោយឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ។ សមាជិកក្នុងក្រុមទាំង ៣ នេះត្រូវជ្រើសរើសដោយវិធីចាប់ឆ្នោត ក្រោមអធិបតីភាពនៃប្រធានក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ។

មាត្រា ៣១:

ក្រោយពីបានទទួលពាក្យបណ្តឹង ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ត្រូវប្រគល់សិទ្ធិទៅឱ្យក្រុមណាមួយទទួលខុសត្រូវធ្វើការស៊ើបអង្កេត ។ ក្រុមនោះ ត្រូវជូនដំណឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ជាបន្ទាន់ដល់អ្នកប្តឹងតវ៉ា និងដល់ជន ឬគណបក្ស ដែលត្រូវគេប្តឹងតវ៉ាថា គេមានពេលយ៉ាងយូរ ១០ថ្ងៃ ដើម្បីពិនិត្យលើសេចក្តីប្តឹងតវ៉ា និងភស្តុតាងដែលភាគីបានផ្ញើជូនក្រុមប្រឹក្សា-ធម្មនុញ្ញ និងដើម្បី រៀបចំលិខិតឆ្លើយតបជាលាយ លក្ខណ៍អក្សរ ។

មាត្រា ៣២:

ក្រោយពីបានទទួលលិខិតឆ្លើយតបទាំងលើនេះ ឬក្រោយផុតកំណត់រយៈពេល ១០ថ្ងៃ និងក្រោយធ្វើការស៊ើបអង្កេតចប់សព្វគ្រប់ហើយ ក្រុមដែលទទួលបន្ទុកត្រូវដាក់លទ្ធផលនៃការស៊ើបអង្កេត ព្រមទាំងយោបល់របស់ក្រុមនេះ ជូនក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញពេញអង្គ ។ ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញអាចអោយ ធ្វើការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀត ហើយអាចស្តាប់អ្នកប្តឹងតវ៉ា និងអ្នកដែលត្រូវគេប្តឹងតវ៉ា ដោយផ្ទាល់បាន ។

មាត្រា ៣៣:

ក្នុងពេលធ្វើការស៊ើបអង្កេត ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ឬក្រុមនៃក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ អាចធ្វើការសាកសួរលើគ្រប់បញ្ហាទាំងអស់ ទារឯកសារ និងរបាយការណ៍ផ្សេងៗ និងកោះអញ្ជើញ ជនទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធក្នុងការបោះឆ្នោត ។

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ឬក្រុម នៃក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញអាចចាត់តាំងបុគ្គលិករបស់ខ្លួន ឬបុគ្គលផ្សេងទៀត ឱ្យជួយក្នុងការស៊ើបអង្កេត ជាពិសេសនៅពេលទទួលចំលើយរបស់សាក្សី ដែលបានធ្វើសច្ចាប្រណិធានហើយ ។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ នៃចំលើយរបស់សាក្សី ត្រូវតំកល់ទុកសំរាប់ភាគីទាំងអស់ ។ បើអ្នកស៊ើបអង្កេត ឬសមាជិកក្នុងក្រុមណាម្នាក់ដឹងថាសាក្សីមានការភ័យខ្លាចគេធ្វើបាប ឈ្មោះសាក្សីនោះ ត្រូវរក្សាទុកជាសំងាត់មិនឱ្យនរណាដឹងទាំងអស់ ក្រៅពីក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ គឺឱ្យដឹងតែអំពីខ្លឹមសារនៃចំលើយ ប៉ុណ្ណោះ ។

មាត្រា ៣៤:

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ សំរេចសេចក្តីក្នុងករណីដែលមានការតវ៉ា អំពីនីយតភាពនៃការបោះឆ្នោត អំពីភាពអាចជ្រើសតាំងបាននៃបេក្ខជនសំរាប់បោះឆ្នោត និងភាពអាចជ្រើសតាំងបាននៃបេក្ខជន ដែលប្រកាសថាជាប់ឆ្នោត ។

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ អាចយល់ស្រប ឬមិនយល់ស្របតាមសេចក្តីសំរេចរបស់គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត អាចប្រកាសមោឃភាពនៃការបោះឆ្នោតដែលគេប្តឹងតវ៉ា ឬប្រកាសថា បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតដោយត្រឹមត្រូវ ។

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ត្រូវសំរេចសេចក្តីតាមមតិភាគច្រើនដាច់ខាត នៃសមាជិកទាំងមូល ។ សេចក្តីសំរេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ត្រូវបញ្ជាក់អំពីហេតុផល ។

សេចក្តីសំរេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ជាសេចក្តីសំរេចស្ថាពរបិទផ្លូវតវ៉ា ។

សេចក្តីសំរេចនេះ ត្រូវថ្វាយព្រះមហាក្សត្រ បញ្ជូនទៅរដ្ឋសភា និងរាជរដ្ឋាភិបាល ហើយត្រូវចុះក្នុងរាជកិច្ច ។

អនុក្រឹត្យស្តីពី ការផ្តល់សមត្ថកិច្ចបន្ថែមជាសារការីដល់មេធាវីនៃគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
(ថ្ងៃទី ៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០១)

មាត្រា ១:

តែងតាំង លោក បែនសុន សម័យ សមាជិកគណៈមេធាវី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មាន អត្តលេខ ៥៤ បន្ថែមលើមុខងារបច្ចុប្បន្នជា សារការី ដែលហៅថា "មេធាវីសារការី" ។

មាត្រា ២:

មេធាវីសារការី ជាមន្ត្រីសាធារណៈ ទទួលបាននូវអំណាចសាធារណៈតាមការតែងតាំងអនុក្រឹត្យនេះ ។

មាត្រា ៣:

មេធាវីសារការី មានសមត្ថកិច្ចការងារទូទៅក្នុងវិស័យផ្នែកគ្រួសារ ចលនវត្ថុ និងអចលនវត្ថុ ជាអាទិ៍មាន:

ក-ទទួល និងធ្វើ ឬចារឹកបញ្ជាក់ និងប្រថាប់ត្រា នូវលិខិតស្នាមគតិយុត្តិ ឬកិច្ចសន្យាទាំងឡាយ ដើម្បីជាបន្ទាល់ពេញលក្ខណៈតាមផ្លូវច្បាប់ ដែលតែងតែមានលិខិតរបស់រាជការអំណាចសាធារណៈ ។

ខ-ធ្វើការបញ្ជាក់លើការិយបរិច្ឆេទ ទទួលតំកល់ទុកឯកសារ និងចេញឱ្យនូវសេចក្តីដើម ឬសេចក្តីចម្លងនៃលិខិត ឬកិច្ចសន្យាទាំងឡាយនោះតាមមុខការ ។

គ-កិច្ចការនេះត្រូវពិនិត្យ អានឱ្យអស់សេចក្តី និងចុះហត្ថលេខានៃគូភាគីនៅចំពោះមុខ ទើប មេធាវីសារការី ចុះហត្ថលេខា ប្រថាប់ត្រា ចារឹកនាពេលនោះជាចុងក្រោយ ។

មាត្រា ៤:

មេធាវីសារការី ត្រូវតំកល់ប្រាក់ធានាចំនួន ៦០០, ០០០, ០០០,០០ (ប្រាំមួយរយលានរៀល) នៅធានាគារជាតិនៃកម្ពុជា សំរាប់ទទួលខុសត្រូវក្នុងមុខការនេះ ។

មាត្រា ៥:

រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋលេខាធិការ និងក្រសួងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ត្រូវទទួលបន្ទុកអនុវត្តអនុក្រឹត្យនេះតាមភារកិច្ចរៀង១ខ្លួន ចាប់ពីថ្ងៃចុះហត្ថលេខានេះតទៅ ។

ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (ថ្ងៃទី ២៨ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៣)

មាត្រា ៧:

បណ្តឹងអាជ្ញាមិនអាចសំរុះសំរួលបានដោយកិច្ចការណាមួយឡើយ ។

សាលាជំរះក្តី បង្ក្រាបបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលនឹងមានចែងក្នុងមាត្រាខាងមុខ កាលបើបានទទួលដឹងអំពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌណាមួយហើយ ត្រូវជំនុំជំរះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះ ។ ការមិនគោរពតាមគោលការណ៍នេះ ត្រូវទុកជាបទល្មើសមិនព្រមជំនុំជំរះ ហើយបទល្មើសនេះ ត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់វិន័យរដ្ឋបាល ឬដាក់គុកពី ៦ថ្ងៃ ដល់ ១ខែ ។

មាត្រា ៨:

ការធ្វើបណ្តឹងអាជ្ញា និងការជំរុញបណ្តឹងអាជ្ញានេះឱ្យមានដំណើរការ ជាមុខងាររបស់អយ្យការ ។

តាមគោលការណ៍ នៅមហាអយ្យការ អគ្គរដ្ឋអាជ្ញារង និងរដ្ឋអាជ្ញាធ្វើការក្នុងនាម និងក្រោមការទទួលខុសត្រូវរបស់អគ្គរដ្ឋអាជ្ញា ទោះជានៅក្នុងពេលដែលអគ្គរដ្ឋអាជ្ញាវត្តមាន ឬអវត្តមានក៏ដោយ ។ នៅអយ្យការខេត្ត-ក្រុង រដ្ឋអាជ្ញារងធ្វើការក្នុងនាម និងក្រោមការទទួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋអាជ្ញា ទោះជានៅក្នុងពេលដែលរដ្ឋអាជ្ញាវត្តមាន ឬអវត្តមានក៏ដោយ ។

មាត្រា ៩:

បុគ្គលដែលយល់ឃើញថាខ្លួន ត្រូវបានរងគ្រោះដោយអំពើល្មើស អាចដាក់ពាក្យប្តឹងជាមួយ ការចោទប្រកាន់របស់រដ្ឋអាជ្ញា ដើម្បីទាមទារសំណងជម្ងឺចិត្ត។

មាត្រា ១៣:

មិនមែនគ្រាន់តែត្រូវអោយមានជាមួយគ្នានូវបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ និងការខូចខាត ដែលបណ្តាលមកពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះតែប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែត្រូវអោយមានថែមទៀតផងដែរ រវាងបទ ល្មើសទាំងពីរនេះ នូវទំនាក់ទំនងពីហេតុទៅផល ឬមានន័យម្យ៉ាងទៀតថា ត្រូវឱ្យការខូចខាតនោះជាលទ្ធផលផ្ទាល់នៃបទល្មើស ហើយវាកើតមានពិតប្រាកដ និងក្នុងបច្ចុប្បន្ន។

មាត្រា ៤៧:

មានតែក្នុងករណីបទល្មើសឧក្រិដ្ឋ ឬមជ្ឈិមជាក់ស្តែងប៉ុណ្ណោះទេ ទើបមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធមិមានសិទ្ធិចាប់ខ្លួនជនប្រព្រឹត្តបទល្មើស។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធមិត្រូវនាំខ្លួនជនល្មើសក្នុងរយៈពេល ៤៨ម៉ោងយ៉ាងយូរ ទៅប្រគល់ជូនចៅក្រមមានសមត្ថកិច្ច ដោយមិនគិតដល់ពេលវេលាចាំបាច់សំរាប់បញ្ជូនជនល្មើសតាមមធ្យោបាយយ៉ាងឆាប់បំផុតដែលអាចធ្វើបាន។

ក្នុងករណីមិនគោរពវិធានខាងលើនេះទេ នោះត្រូវទទួលការផ្តន្ទាទោសតាម មាត្រា ២២ និងមាត្រា ៥៧ នៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរកាល ។

មាត្រា ៥៥:

បន្ទាប់ពីបានដឹងថា មានការប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិមណាមួយភ្លាម រដ្ឋអាជ្ញាត្រូវចាត់ការខាងវិធានការស៊ើបអង្កេត ដែលច្បាប់បានប្រគល់អោយខ្លួន ហើយដែលជាវិធានចាំបាច់ក្នុងការរកឱ្យឃើញនូវការពិត។ ក្នុងករណីដែលមានបទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិមដែលមានទម្ងន់ពិសេស រដ្ឋអាជ្ញាត្រូវជូនដំណឹងនេះភ្លាម ទៅអគ្គរដ្ឋអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធមិ។ រដ្ឋអាជ្ញាត្រូវចាត់ការតាមបង្គាប់ទាំងឡាយ ដែលខ្លួនបានទទួលពីអង្គការនេះ អំពីបទល្មើសខាងលើ។ ក្នុងករណីរដ្ឋអាជ្ញាមានធុរៈដោយមានជម្ងឺ ឬដោយមូលហេតុអ្វីផ្សេងទៀតនោះ រដ្ឋអាជ្ញារងត្រូវចាត់ការជំនួស។ ប្រសិនបើមានរដ្ឋអាជ្ញារងច្រើន រដ្ឋអាជ្ញារងដែលចាស់ជាងគេ ក្នុងបណ្តាសក្តិខ្ពស់ជាងគេ ត្រូវជំនួសរដ្ឋអាជ្ញា។

ប្រសិនបើគ្មានរដ្ឋអាជ្ញារងទេ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធមិត្រូវចេញសេចក្តីសំរេចអោយចៅក្រមណាមួយ នៅសាលា-ជំរះក្តីនោះ ទៅជំនួសរដ្ឋអាជ្ញាភ្លាម។ ក្នុងករណីដែលមានការប្រញាប់បំផុត ប្រធានតុលាការនៃសាលាជំរះក្តីនេះ អាចចាត់តាំងចៅក្រមម្នាក់ឱ្យជំនួយរដ្ឋអាជ្ញាបណ្តោះអាសន្នសិនបាន ហើយត្រូវជំរាបទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធមិភ្លាម។

មាត្រា ៥៦:

រដ្ឋអាជ្ញាមានបេសកកម្ម ត្រូវទទួលពាក្យបណ្តឹង និងពាក្យបណ្តឹងបរិហារទាក់ទងនឹង បទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិមណាមួយ ទោះជាពាក្យនោះចេញមកពីជនណាម្នាក់ ចេញមកពីមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធមិ ឬក៏ចេញពីមន្ត្រីឯទៀត ដែលមានសមត្ថកិច្ចចាត់ការរឿងព្រហ្មទណ្ឌ។

រដ្ឋអាជ្ញាមានបេសកកម្មផងដែរ:

- ទទួលកំណត់ហេតុធ្វើដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធមិ ដែលពិនិត្យបញ្ជាក់បទឧក្រិដ្ឋ បទមជ្ឈិម ឬបទលហុ។
- ធ្វើដោយខ្លួនឯងនូវការស៊ើបអង្កេតបឋម បានតែក្នុងករណីបទឧក្រិដ្ឋ និងបទមជ្ឈិមជាក់ស្តែងប៉ុណ្ណោះ ទេ។
- កេណ្ឌកម្លាំងសាធារណៈ ដើម្បីបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន។

មាត្រា ៦១:

ក្នុងករណីបទល្មើសមជ្ឈិម រដ្ឋអាជ្ញាអាច ឬមួយចោទប្រកាន់ជនល្មើសហើយបញ្ជូនផ្ទាល់ ទៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ ដើម្បីជំនុំជំរះ ឬមួយចាត់ការដូចមានចែងក្នុង មាត្រា ៦០ ខាងលើនេះ។

រដ្ឋអាជ្ញាចោទប្រកាន់ និងបញ្ជូនជនល្មើសផ្ទាល់ទៅតុលាការ ដើម្បីជំនុំជំរះបាននោះ កាលខ្លួនឃើញថា សំណុំរឿងមូលសព្វគ្រប់ហើយ ហើយបទល្មើសមានធាតុផ្សំគ្រប់គ្រាន់។

រដ្ឋអាជ្ញាមានសិទ្ធិផងដែរ សួរយកព័ត៌មានបន្ថែម មុននឹងបញ្ជូនរឿងទៅតុលាការ។ ចំពោះករណីនេះ រដ្ឋអាជ្ញាអាចបញ្ជាឱ្យមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ផ្តល់អោយខ្លួននូវព័ត៌មានចាំបាច់ទាំងឡាយ។ លុះបាន ទទួលព័ត៌មានសព្វគ្រប់ហើយ ទើបរដ្ឋអាជ្ញាបញ្ជូនរឿងទៅសាលាជំរះក្តីដើម្បីជំនុំជំរះ ដោយមាន មូលដ្ឋានច្បាស់លាស់។

មាត្រា ៦២:

ក្នុងករណីដែលមានបទឧក្រិដ្ឋជាក់ស្តែងកើតឡើងហើយ ប្រសិនបើចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ពុំទាន់បានទទួលរឿងនៅឡើយទេ នោះរដ្ឋអាជ្ញាអាចចេញដីកានាំខ្លួនជនដែលសង្ស័យបាន។

រដ្ឋអាជ្ញាត្រូវសួរយកចម្លើយពីជននោះភ្លាម។ ប្រសិនបើជននោះ មានអ្នកការពារសិទ្ធិអមមកជាមួយផង រដ្ឋអាជ្ញាត្រូវសួរជននោះនៅចំពោះមុខអ្នកការពារសិទ្ធិរបស់គេ។ រដ្ឋអាជ្ញា អាចសួរយកចម្លើយសាក្សីដែលមានវត្តមាននៅទីនោះ និងចេញដីកាចាត់វិធានការបណ្តោះអាសន្នទាំងឡាយ ដើម្បីធានារក្សាឱ្យបាន នូវមុខសញ្ញាភស្តុតាងទាំងឡាយ។

រដ្ឋអាជ្ញាអាចចូលពិនិត្យក្នុងផ្ទះនៃឧក្រិដ្ឋជន ហើយធ្វើការរឹបអូសនូវវត្ថុតាងទាំងឡាយចាំបាច់សំរាប់បំភ្លឺ ការពិត។

រដ្ឋអាជ្ញាអាចសួរយកចម្លើយ ពីជនទាំងឡាយដែលអាចផ្តល់ព័ត៌មាន មានប្រយោជន៍ ប៉ុន្តែមិនអាចបង្គាប់ឱ្យគេហៅសាក្សី ឬបញ្ជាឱ្យអ្នកដែលខ្លួនសួរនោះស្បថឡើយ។ រដ្ឋអាជ្ញាមានសិទ្ធិស្នើឱ្យអ្នក បច្ចេកទេសវាយតម្លៃលើវត្ថុតាងអ្វីមួយដែលរដ្ឋអាជ្ញាយល់ឃើញថាចាំបាច់។

រដ្ឋអាជ្ញា មានសិទ្ធិហាមមិនឱ្យជនទាំងឡាយចេញពីកន្លែងកើតហេតុ។ បើមិនគោរពបំរាមនេះទេ រដ្ឋអាជ្ញាអាចចេញអាជ្ញាឃាត់ជននោះ ២៤ ម៉ោងបាន។

ក្រោយពីបានធ្វើកំណត់ហេតុរបស់ខ្លួនចប់ ស្តីពីការចុះដល់ទីកន្លែងនោះ រដ្ឋអាជ្ញាត្រូវបញ្ជូនជាប្រញាប់នូវសំណុំរឿងព្រមទាំងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទៅចៅក្រម ដែលនឹងធ្វើការស៊ើបសួរបន្ថែម និងធ្វើរាល់លិខិតឯកសារឡើងវិញកាលបើចៅក្រមនេះយល់ឃើញថានៅមានខ្វះចន្លោះ។

កាលណាចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានទទួលរឿង ហើយមានវត្តមាននៅនឹងកន្លែងកើតហេតុ នោះរដ្ឋអាជ្ញាក្តី មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ក្តី ត្រូវប្រគល់ការងារស៊ើបអង្កេតទាំងស្រុងជូនចៅក្រម។

មាត្រា ៦៣:

ប្រសិនបើជនល្មើស ត្រូវបានចាប់ខ្លួនជាមុនដោយមានកំណត់ហេតុត្រឹមត្រូវ ហើយត្រូវបាននាំខ្លួនទៅជូនរដ្ឋអាជ្ញា រដ្ឋអាជ្ញាត្រូវពិនិត្យមើលជាបន្ទាន់ភ្លាមថា តើអំពើដែលគេដាក់បន្ទុកទៅលើជន នោះមានគ្រប់គ្រាន់ហើយឬទេ។ ប្រសិនបើអំពើប្រព្រឹត្តនោះ ជាអំពើប្រព្រឹត្តជាក់ស្តែង ហើយអំពើនោះ ចូលជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់គុក រដ្ឋអាជ្ញាសួរយកចម្លើយពីជនល្មើស សួរជាអាទិ៍:

- អត្តសញ្ញាណគោត្តនាម និងនាម អាយុ វិជ្ជាជីវៈ និងទីលំនៅ ទីកន្លែង និងកាលបរិច្ឆេទនៃកំណើតរបស់ ជនល្មើស។
- គោត្តនាម និងនាមរបស់ឪពុក-ម្តាយនៃជនល្មើស។
- ប្រវត្តិរូបសង្ខេប ស្តីពីពត៌មានថា តើជននេះធ្លាប់មានទោសពីមុនមកដែរ ឬទេ។ បន្ទាប់មករដ្ឋអាជ្ញាសួរ យកចម្លើយអំពី:
- បទល្មើសដែលជាបន្ទុកទៅលើជនល្មើស
- កាលៈទេសៈទាំងឡាយទាក់ទងនឹងបទល្មើស

រដ្ឋអាជ្ញាត្រូវធ្វើកំណត់ហេតុ ហើយចុះហត្ថលេខាជាមួយក្រឡាបញ្ជីម្នាក់ ដែលជាអ្នកសរសេរកំណត់ហេតុនោះ។ កំណត់ហេតុនេះ ក៏ត្រូវឱ្យមានជនល្មើសចុះហត្ថលេខាដែរ ប្រសិនបើជនល្មើសមិនចេះចុះហត្ថលេខា ត្រូវចុះ និងនិទ្ទេសក្នុងកំណត់ហេតុហើយឱ្យជនល្មើសផ្តិតមេដៃជាសំគាល់។

មាត្រា ៦៧:

រដ្ឋអាជ្ញា នឹងអាចប្រើនីតិវិធីចោទប្រកាន់ផ្ទាល់ទៅតុលាការតែម្តងនោះបាន តែក្នុងករណីដែលជនជាប់ចោទអាចនឹងត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់គុក ដែលអតិបរមានៃទោសមិនលើសពី ១ឆ្នាំ បើពុំនោះទេ រដ្ឋអាជ្ញាត្រូវបញ្ជូនរឿងទៅចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសិន។

មាត្រា ៧៦:

នៅពេលចូលខ្លួនជាលើកដំបូងនេះ ក្រោយពីបានបញ្ជាក់អំពីអត្តសញ្ញាណ និងក្រោយពីបានទទួលដំណឹងអំពីអំពើដែលខ្លួនត្រូវជាប់ចោទប្រកាន់ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទជំរាបចៅក្រមអង្កេតថា: ខ្លួនសុំជ្រើសរើសមេធាវីមួយ ឬថាខ្លួនសុំឱ្យរដ្ឋចាត់តាំងមេធាវីមួយដើម្បីការពារខ្លួននោះ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវផ្អាកការសួរយកចម្លើយសិន ហើយត្រូវហៅក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លីជាទីបំផុត នូវមេធាវីនោះ មកស្តាប់ការសួរយកចម្លើយលើជនជាប់ចោទ ដែលនឹងធ្វើនៅចំពោះមុខមេធាវីនោះ។

ការចាត់តាំងដោយឯកឯងនូវមេធាវី ត្រូវធ្វើដោយប្រធានតុលាការក្នុងករណីដូចតទៅ:

- ជនរងគ្រោះជាអនីតិជនគ្មានទីពឹង
- ជនជាប់ចោទជាអនីតិជនគ្មានទីពឹង
- ជនជាប់ចោទជាមនុស្ស គ ថ្លង់ មនុស្សខ្វាក់ ឬជនមានវិបត្តិស្មារតី
- ជនជាប់ចោទត្រូវជាប់ចោទពីបទប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋណាមួយ ហើយខ្លួនគ្មានលទ្ធភាពអាចពឹងអ្នកជួយ ការពារខ្លួនបាន។

ក្នុងករណីផ្សេងពីករណីដូចមានលើកខាងលើនេះ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចសួរយកចម្លើយជនជាប់ចោទបានកាលណាជននេះសុខចិត្តការពារខ្លួនដោយខ្លួនឯង។

មាត្រា ៩៨:

ជាគោលការណ៍ មានវិសមិតភាពដាច់ខាតរវាងមុខងារចៅក្រម និងមុខងារតំណាងអយ្យការ។

តំណាងអយ្យការ ដែលបានបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួននៅពេលណាក៏ដោយនៃនីតិវិធី ពុំអាចធ្វើជាចៅក្រម នៅក្នុងរឿងដដែលនោះបានឡើយ។

មានវិសមិតភាពផងដែរ រវាងមុខងារចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងមុខងារចៅក្រមជំនុំជំរះ។

មាត្រា ១២៦:

នៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌទាំងឡាយ ក្រឡាបញ្ជីត្រូវទទួលកត់ត្រានៅពេលសវនាការ សំដៅឱ្យសាលាឧទ្ធរណ៍ អាចធ្វើការត្រួតពិនិត្យមានប្រសិទ្ធភាព អំពីនីត្យានុកូលភាពនៃនីតិវិធី និងអាចបានដឹងយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់តាមត្រូវការ នូវការស៊ើប-អង្កេតដោយផ្ទាល់មាត់ ដែលបានប្រព្រឹត្តទៅនាពេលសវនាការ ក្រឡាបញ្ជីត្រូវខិតខំស្រង់ដោយយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់បំផុតនូវដំណើរការនៃនីតិវិធី ហើយកត់ត្រាចម្លើយសាក្សីទាំងឡាយ និងចម្លើយរបស់ជនល្មើស។

សេចក្តីកត់ត្រាខាងលើនេះ ត្រូវបានចុះហត្ថលេខាដោយក្រឡាបញ្ជី និងបញ្ជាក់ដោយចៅក្រម ក្រោយពីបានពិនិត្យពិច្ច័យរួចក្នុងរយៈពេលដប់ថ្ងៃក្រោយសវនាការ ដែលសាលក្រមនោះបានប្រកាស ហើយកិច្ចការនេះបើមិនធ្វើទេ ក្រឡាបញ្ជីត្រូវទទួលវិន័យរដ្ឋបាល។

មាត្រា ១២៧:

សេចក្តីកត់ត្រាដែលមានចុះហត្ថលេខាដោយក្រឡាបញ្ជី និងបញ្ជាក់ដោយចៅក្រម ត្រូវទុកជាបន្ទាល់នូវខ្លឹមសាររបស់វា រហូតដល់មានភស្តុតាងផ្ទុយ។ ក្នុងករណីមានសេចក្តីមិនស្របគ្នារវាង សេចក្តីកត់ត្រា និងសាលក្រមដើម គេត្រូវយកសេចក្តីនៅក្នុងសាលក្រមដើមទុកជាបានការ។

មាត្រា ១២៨:

ការស៊ើបអង្កេតនៅពេលសវនាការត្រូវធ្វើជាសាធារណៈ បើពុំដូច្នោះទេ នឹងត្រូវទុកជាមោឃៈ។ ការផ្សាយជាសាធារណៈនេះ មិនមែនសំរាប់តែសវនាការ ដែលប្រកាសសាលក្រមទេ ប៉ុន្តែសំរាប់សវនាការដែលធ្វើការស៊ើបអង្កេតនិងការសួរដេញដោល។ ដូចនេះសាលក្រម ត្រូវតែមានបញ្ជាក់អំពីការផ្សាយជាសាធារណៈនេះ ពីព្រោះបើគ្មានសេចក្តីបញ្ជាក់នេះទេ សាលក្រមនោះ ត្រូវទុកជាមោឃៈ។

មាត្រា ១២៩:

ប៉ុន្តែការជំនុំជំរះ អាចធ្វើជាសម្ងាត់ កាលបើការធ្វើជាសាធារណៈអាចនាំឱ្យមាន គ្រោះថ្នាក់ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងដល់ប្រពៃណីល្អ។ សវនាការជាសម្ងាត់ធ្វើតែទៅលើភាគមួយ នៃការសួរដេញដោលប៉ុណ្ណោះ។ មានន័យម្យ៉ាងទៀតថា ថេរៈវេលានៃការធ្វើជាសម្ងាត់ អាចត្រឹមតែក្នុងពេលស៊ើបអង្កេតប៉ុណ្ណោះ រីឯការប្រកាសសាលក្រម ត្រូវធ្វើជាសាធារណៈ បើពុំនោះទេត្រូវទុកជាមោឃៈ។

ច្បាប់ស្តីពីរបបសារព័ត៌មាន (ថ្ងៃទី ១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៥)

មាត្រា ១០:

ជនណាម្នាក់ដែលយល់ថាអត្ថបទណាមួយ ទោះជាសរសេរបញ្ជិតបញ្ចៀងក៏ដោយ រូបគំនូរណាមួយដែលមានលក្ខណៈខុសពីការពិត ធ្វើឱ្យខូចខាតដល់កិត្តិយស និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ខ្លួន មាន សិទ្ធិទាមទារឱ្យសារព័ត៌មាននោះ ធ្វើការកែតំរូវឬមានសិទ្ធិឆ្លើយតប និងធ្វើបណ្តឹងពីបទបរិហាកេរ្តិ៍ ពីបទមួលបង្កាច់ ឬពីបទជេរប្រមាថ ចំពោះការប៉ះពាល់កិត្តិយស និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ខ្លួន។ ចម្លើយកែតំរូវ ឬឆ្លើយតបត្រូវចុះផ្សាយក្នុងរយៈពេលប្រាំពីរថ្ងៃ (៧ថ្ងៃ) យ៉ាងយូរឬនៅលេខបន្ទាប់ ក្រោយពីបានទទួលការទាមទារឱ្យកែតំរូវឬឆ្លើយតប។

ចំពោះករណីដែលពាក់ព័ន្ធដល់បុគ្គលសាធារណៈ គ្រប់ការពោលអះអាងឬការទំលាក់កំហុសដែលអ្នកសារព័ត៌មានយកមកចុះផ្សាយដោយផ្ទាល់ ឬក៏យកមកចុះផ្សាយបន្តខុសពីការពិតក្នុងបំណងបំផ្លាញបុគ្គលសាធារណៈនោះ គឺជាការមួល-បង្កាច់ដែលច្បាប់ហាមឃាត់។

បើតុលាការរកឃើញថា ការផ្សាយណាមានលក្ខណៈខុសពីការពិតតាមបណ្តឹងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តុលាការអាចបង្គាប់ឱ្យសារពត៌មាននោះ :

- ចុះផ្សាយនូវការកែតំរូវ ឬ
- សងជំងឺចិត្ត ឬ
- ចុះផ្សាយនូវការកែតំរូវផង និងបង់ប្រាក់សងជំងឺចិត្តផង។

អត្ថបទកែតំរូវដែលអ្នកសារពត៌មាន មានកាតព្វកិច្ចផ្សាយ ត្រូវចុះផ្សាយនៅទំព័រដូចគ្នា និងមានទំហំអក្សរប៉ុនគ្នានិងអត្ថបទដែលបានចាត់ទុកថាជាអត្ថបទធ្វើឱ្យខូចខាតកិត្តិយស និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ខ្លួន។ លើសពីនេះ តុលាការអាចផ្តន្ទាទោសពិន័យជាប្រាក់ពី មួយលានរៀល (១.០០០.០០០រៀល) ទៅ ប្រាំលានរៀល (៥.០០០.០០០រៀល) ទៀតក៏បាន។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងករណីដែលមានការវិនិច្ឆ័យអំពីអំពើណាមួយដែលមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌខាងលើ តុលាការអាចបញ្ជាឱ្យបិទផ្សាយសេចក្តីសំរេចរបស់ខ្លួននៅទីកន្លែងទាំងឡាយ ដែលតុលាការនឹងបញ្ជាក់ ដោយអោយជនជាប់ចោទទទួលបន្ទុកចេញសោហ៊ុយ ហើយតុលាការអាចចុះផ្សាយសាលក្រមនេះក្នុងសារព័ត៌មានមួយ ឬច្រើននិងអោយជនជាប់ចោទទទួលបន្ទុកចេញសោហ៊ុយទាំងអស់ ដោយកំរិតត្រឹម មួយលាន រៀល (១.០០០.០០០រៀល) យ៉ាងច្រើនបំផុត។

ច្បាប់ស្តីពីគណបក្សនយោបាយ (ថ្ងៃទី ២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៩៧)

មាត្រា ៣៨:

ត្រូវផ្តន្ទាទោសពិន័យជាប្រាក់ចំនួនបីលានរៀល(៣.០០០.០០០រៀល) ចំពោះគណបក្សនយោបាយណា ដែលបានប្រព្រឹត្តល្មើសនឹងមាត្រា៣១ នៃច្បាប់នេះ។

ក្នុងករណីមិនរាងចាល ត្រូវផ្តន្ទាទោសពិន័យជាប្រាក់ទ្វេមួយជាពីរ ហើយអាចផ្តន្ទាទោសផ្អាកសកម្មភាពគណបក្សនយោបាយនោះជាបណ្តោះអាសន្ន។